

Redogörelse

1984/85: 4

Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående sin verksamhet från den trettioförsta t. o. m. den trettioandra sessionen

1984-10-18

Till riksdagen

Nordiska rådets svenska delegation får härmed överlämna bifogade berättelse angående sin verksamhet från rådets trettioförsta t. o. m. trettioandra session, som ägde rum den 27 februari–2 mars 1984 i Stockholm.

För Nordiska rådets svenska delegation

Karin Söder

/Christer Jacobson

Innehållsförteckning

	Sid.
A. Inledning	3
B. Delegationen och dess verksamhet	5
C. 32:a sessionen	9
C.1 Generaldebatten	9
C.2 Sakfrågor	14
C.3 Organisation m. m.	15
D. Presidiets, utskottens och kommittéernas verksamhet	16
D.1 Presidiet	16
D.2 Utskotten	18
D.2.1 Juridiska utskottet	18
D.2.2 Kulturutskottet	23
D.2.3 Social- och miljöutskottet	31
D.2.4 Trafikutskottet	42
D.2.5 Ekonomiska utskottet	47
D.3 Kommittéerna	54
D.3.1 Informationskommittén	54
D.3.2 Budgetkommittén	55
E. Nordiska rådets litteraturpris	56
Bilaga Rekommendationer och yttranden antagna vid Nordiska rådets 32:a session	

A. INLEDNING

Rådets 32:a session hölls i Stockholm. Antalet medlemmar var nu 87 mot tidigare 78 genom att dels Grönland för första gången fått representation i rådet, dels genom att det färöiska och åländska deltagandet förstärktes. På initiativ av rådet hade nämligen ändringar företagits i samarbetsöverenskommelsen den 23 mars 1962 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige (Helsingforsavtalet) (för Sveriges del den 23 november 1983, prop. 1983/84: 24, UU 1983/84: 2) varigenom beslutats att Danmark, Finland, Norge och Sverige vardera väljer 20 medlemmar och Island 7 medlemmar i rådet. De färöiska och grönländska medlemmarna ingår i den danska delegationen och de åländska i den finländska. För Sveriges del innebar ändringen att delegationen utökades med två medlemmar och två suppleanter.

Karin Söder valdes vid sessionen till rådets president för tiden fram till 33:e sessionen.

Liksom under 31:a sessionen präglades diskussionerna inför och vid 32:a sessionen av den ekonomiska situationen med svag ekonomisk tillväxt och hög arbetslöshet. Arbetslösheten låg vid 31:a sessionen mellan 700 000 och 800 000 personer i de nordiska länderna och beräknades vid 32:a sessionen ha stigit till 900 000. Rådet efterlyste kraftfullare nordiska insatser från regeringarnas sida för att lösa arbetslöshetsproblemen, inte minst för de unga. Av intresse i detta sammanhang är den rekommendation som rådet antog om en reviderad överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet.

Den ökande partipolitiseringsen i rådet avspeglades tydligt i debatter och förslag som gällde den ekonomiska politiken och sysselsättningsfrågorna. Den rekommendation som blev resultatet av tre "partigruppsförslag" vid 31:a sessionen följdes upp av ett ministerrådsförslag om riktlinjer för ekonomisk politik vid den 32:a sessionen. Enighet rådde i rådet om att detta ministerrådsförslag var otillräckligt då det saknade konkreta förslag. Den nya rekommendation som antogs innebar en kraftig kritik av de nordiska regeringarnas insatser på detta område.

Frågan om liberalisering av kapitalmarknaden och om införande av en nordisk aktiemarknad, vilka förslag framförts av mittenpartierna respektive de konservativa partierna, väckte livlig debatt under sessionen och starkt motstånd från socialdemokraterna och vänstersocialisterna. Vid omröstningen antogs det borgerliga förslaget till rekommendation.

Flera talare förordade vid 32:a sessionen ett gemensamt nordiskt agerande i globala handelsförhandlingar inkl. en minskning av osynliga handels hinder och åtgärder för att liberalisera handeln med tjänster och lantbruksprodukter. Av stort intresse för framtiden blir därför det utredningsarbete som regeringarna igångsatt för att identifiera administrativa och tekniska handelshinder på den nordiska marknaden, särskilt sådana av betydelse för mindre och medelstora företag.

Ministerrådets utkast till handlingsprogram på datateknologiområdet. där ministerrådet avser att under en femårsperiod satsa 100 milj. NOK. väckte naturligtvis stort positivt intresse under sessionen bl. a. med hänsyn till dess betydelse för den ekonomiska utvecklingen och sysselsättningen.

Statsministrarna uppmärksammade under sessionen det initiativ som tagits av Volvo-chefen P. G. Gyllenhammar och bankdirektör Ulf Sundqvist, Finland, tidigare socialdemokratisk partisekreterare och statsråd, att upprätta en fristående nordisk arbetsgrupp för ekonomiskt samarbete. Statsministrarna välkomnade initiativet. En från de officiella samarbetsorganen fristående grupp ansågs kunna tillföra det pågående ekonomiska samarbetet värdefulla erfarenheter. Gruppens arbete kommer att följas med intresse av rådet.

"Det nordiska medborgarskapet" är ett ämne som har tagits upp i olika sammanhang i rådet. Arbetet har hittills inriktats på en inventering av de hinder och problem som möter människorna i Norden vid resa, byte av arbetsplats eller vid flyttning. Syftet är att ingångna avtal och konventioner som är av betydelse för den enskilde nordbon också skall kunna komma till praktisk användning på avsett sätt. Arbete pågår inom ministerrådet med en handbok om de nordiska medborgarnas rättigheter i annat nordiskt land (Codex Nordica).

Vid sessionen berörde flera talare frågan om nordisk rösträtt. Statsministrarna i Finland och Sverige ansåg att en utvidgning av den kommunala rösträtten för nordbor till att avse även riksdagsval vore ett naturligt led i strävandena att föra ut det nordiska samarbetet närmare den enskilda människan. Från borgerligt håll var man dock kritisk eller tveksam till rösträtt, som inte är knuten till medborgarskap.

Under sessionen överlämnade de nordiska miljöministrarna på uppmaning av statsminister Palme en skrivelse till den brittiska regeringen med vädjan att ansluta sig till det nordiska kravet på minskade svavelutsläpp. Ministrarnas framställning var en reaktion på uppgifterna i en engelsk rapport om att eventuella åtgärder mot svavelutsläppen skulle uppskjutas fem år.

Under sessionen visades stort intresse för det nystartade Nordiska forskningspolitiska rådets verksamhet, särskilt vad gäller dess översyn av gällande nordiska FoU-organisation och – samarbete.

Frågan om radio- och TV- samt telesamarbetet via satellit uppmärksammades naturligtvis också under sessionen, särskilt Tele-X-projektet. Förhoppningar knöts till det ministerrådsförslag om principbeslut om satellit-samarbete som skulle framläggas till rådets 33:e session.

Den s. k. femmanna-kommitténs rapport om arbetsformerna i det nordiska samarbetet har ägnats stort intresse inom rådets organ både före, under och efter 32:a sessionen. Utredningens huvudsyfte har varit att öka de folkvaldas inflytande samt att tillgodose behovet av ökad effektivitet

och klarare ansvarsfördelning i det nordiska samarbetet. En viktig del i rapporten avser den nationella uppföljningen av rådets rekommendationer. Här pekas bl. a. på att rådsmedlemmarna bör driva detta uppföljningsarbete i det egna parlamentet. Delegationen ställer sig bakom detta förslag och avser att även på andra sätt ta initiativ för ett mera aktivt nationellt uppföljningsarbete.

Sedan 1982 tillämpas en försöksordning med en ny budgetprocedur i syfte att förenkla och effektivisera budgetbehandlingen och öka det parlamentariska inflytandet över de nordiska budgetarna. Försöksordningen har fallit väl ut och en permanentning är att förvänta. För år 1985 uppgår budgeten på det allmänna området till 211,4 milj. NOK och på kulturområdet till 141,6 milj. DKK. De olika ländernas bidrag till de gemensamma utgifterna fördelas på grundval av ländernas bruttonationalinkomst. Fördelningsnyckeln för 1985 har fastställts enligt följande: Danmark 19,9%, Finland 18,3%, Island 0,9%, Norge 21,0% och Sverige 39,9%. (tidigare Danmark 21,3, Finland 17,0, Island 1,1, Norge 19,2 och Sverige 41,4%).

Slutligen kan nämnas att rådet under våren 1983 genomförde en opinionsundersökning i de nordiska länderna för att kartlägga allmänhetens kunskaper om och inställning till det nordiska samarbetet. Resultatet visade bl. a. att ungdomar har en mera positiv inställning till nordiskt samarbete än övriga åldersgrupper. Samtidigt visade undersökningen att ungdomar har svårt att inse att ett sådant samarbete har ett värde för dem själva. Mot bakgrund härav har rådet beslutat om ett brett upplagd ungdomskampanj under 1984 och 1985 riktad till ungdomar i åldern 14–19 år.

B. DELEGATIONEN OCH DESS VERKSAMHET

Delegationens medlemmar

Val till Nordiska rådets svenska delegation ägde rum den 6 oktober 1983. Till medlemmar utsågs Gunnar Nilsson i Stockholm, Ulf Adelsohn, Sture Palm, Karin Söder, Paul Jansson, Ingrid Sundberg, Grethe Lundblad, Lennart Andersson, Per Petersson, Rune Gustavsson, Arne Gadd, Karl-Erik Häll, Hans Nyhage, Ola Ullsten, Bengt Wiklund, Lars Werner, Gunnel Jonäng och Tyra Johansson. Till suppleanter utsågs Georg Andersson, Arne Andersson i Ljung, Karin Flodström, Thorbjörn Fälldin, Lahja Exner, Sten Svensson, Per Olof Håkansson, Lena Öhrsvik, Tore Nilsson, Ulla Ekelund, Kurt Ove Johansson, Olle Östrand, Siri Häggmark, Elver Jonsson, Lilly Bergander, Eva Hjelmström, Gunnar Björk i Gävle och Barbro Nilsson i Örnsköldsvik. Sedan beslut fattats om utökning av antalet medlemmar i delegationen, (se C 3), valdes den 21 februari 1984 Sten Svensson och Georg Andersson till ordinarie medlemmar. Samtidigt valdes Arne Andersson i Ljung till ordinarie medlem efter Ulf Adelsohn.

Till nya suppleanter utsågs Ulf Adelsohn, Filip Fridolfsson, Lars Ulander, Birgitta Rydle och Berit Oscarsson.

Möten

Under verksamhetsåret har delegationen hållit åtta möten.

Vid mötet den 19 maj 1983 diskuterades erfarenheterna från 31:a sessionen. Delegationen ansåg att ministerrådsförklaringen, som inledde generaldebatten, hade varit en god utgångspunkt för den fortsatta diskussionen men borde i framtiden innehålla fler värderingar och vara mer framtidsinriktad. Dessutom ansågs att presidiets svar på ministerrådsförklaringen borde samordnas och bättre ge uttryck för det samlade presidiets syn på det nordiska samarbetet. Vid mötet lämnades också en redogörelse för arbetet i utredningen om samarbetsformerna mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet (femmannakommittén).

Vid det konstituerande mötet den 9 november valdes Ulf Adelsohn till delegationens ordförande och Gunnar Nilsson till delegationens vice ordförande. Även vid detta möte lämnades en redogörelse för arbetet i femmannakommittén. Kommitten skulle avlämna sin slutrapport till statsministrarna och presidiet den 30 november 1983. Delegationen informerades också om de förslag till ändringar som gjorts i Helsingforsavtalet i syfte att stärka Färöarnas, Grönlands och Ålands ställning i det nordiska samarbetet. Ändringarna innebar att rådets medlemsantal ökades från 78 till 87 och delegationens från 18 till 20. Ändringarna infördes för delegationens del i lag med instruktion för Nordiska rådets svenska delegation 9 februari 1984 (SFS 1984: 50).

Vid mötet den 19 januari 1984 anmälde ordföranden att han hade för avsikt att på grund av tidsbrist anhålla om entledigande från uppdraget som medlem i Nordiska rådet och därmed också ordförandeskapet i delegationen. Vid mötet informerades delegationen vidare om att femmannakommitténs utredning resulterat i att presidiet väckt ett medlemsförslag om arbetsformerna i det nordiska samarbetet. Delegationen uttalade härvid förhoppningen att medlemsförslaget under sessionen skulle bli föremål för en omfattande diskussion. Delegationen hade för avsikt att efter sessionen avge ett yttrande över medlemsförslaget.

Vid mötet den 1 februari valdes Karin Söder till ny ordförande i delegationen. Vid detta möte diskuterades även frågan om presidiets partipolitiska sammansättning.

Till delegationens möte den 23 februari hade statsrådet Svante Lundkvist i sin egenskap av nordisk samarbetsminister inbjudits. Statsrådet Lundkvist redogjorde för de viktigaste frågorna inför sessionen och framhöll att generaldebatten troligen skulle komma att domineras av det ekonomiska samarbetet och sysselsättningsfrågorna.

Arbetsutskottet

Vid delegationens möte den 9 november 1983 valdes ett arbetsutskott bestående av Ulf Adelsohn, Gunnar Nilsson, Grethe Lundblad, Sture Palm och Karin Söder. Per Petersson invaldes i arbetsutskottet den 23 februari 1984 efter Ulf Adelsohn.

Arbetsutskottet har sedan föregående session hållit åtta möten.

Konferenser

Svenska delegationen var representerad av riksdagsledamot Karl-Erik Häll vid svenska samernas landsmöte i Karesuando den 14–16 juni 1983.

Kanslichef Christer Jacobson deltog i en konferens om "The Nordic countries: their contribution to international security and economic and social progress" anordnad av Wilton Park den 16–22 oktober 1983.

Svenska delegationen var representerad av riksdagsledamot Sture Palm vid Föreningen Nordens ungdomsavdelnings i Stockholm 10-årsjubileum den 25–27 november 1983.

Byrådirektör Eric Hultén deltog som föredragshållare i en "skandinavisk idékonferens i narkotikafrågor" i Göteborg den 24–25 november 1983.

Informationsåtgärder

Reguljär pressservice har under verksamhetsperioden omfattat 23 pressmeddelanden, som utsänts till drygt 700 mottagare inom såväl massmedia som organisationer och offentlig förvaltning. Presskonferenser har anordnats vid fem tillfällen och därtill har viss artikeltjänst bl. a. i samband med nominering och utdelningen av Nordiska rådets litteraturpris förekommit.

Samarbetet med Föreningen Norden med avseende på medverkan i föreningens medlemstidning "Nordens Tidning" har fortsatt. Tidningen utkommer med 4 nummer per år i en upplaga av 30 000 exemplar. Mot en fast ersättning disponerar delegationen en egen sida för aktuell information om den svenska delegationen och det nordiska samarbetet.

Tidskriften Nordisk Kontakt, som utges av Nordiska rådets informationskommitté, med 16 nummer per år i en upplaga av 10 000 exemplar, har löpande försetts med underlag dels i form av pressmeddelanden och dels i form av för tidskriften särskilt skrivna artiklar.

Nordiska rådets journaliststipendium var 1983 för svensk del på 10 000 kronor och utdelades, efter beslut av de två svenska medlemmarna i informationskommittén, till redaktör Kenneth Ottosson, tidningen Barometern, och redaktör Lars Westin, Orkester Journalen. Stipendiaterna utsågs bland 17 sökande och erhöll 5 000 kronor vardera för särskilt avgivna studier.

Under våren 1983 genomfördes en opinionsundersökning i hela Norden för att kartlägga allmänhetens kännedom och inställning till Nordiska rådet och det nordiska samarbetet. Undersökningen hade tillkommit på informationskommitténs initiativ för att skapa säkrare underlag för planeringen av

Nordiska rådets informationsverksamhet. Undersökningens resultat publicerades i en särskild skrift som gavs bred distribution och därtill presenterades resultaten offentligt vid en presskonferens, ledd av riksdagsledamot Karin Söder (c), samt i större artiklar för massmedia.

Inför sessionen utarbetades en ny upplaga av den folder som presenterar Nordiska rådets svenska delegation och dess sekretariat.

Särskild pressservice arrangerades inför och under 32:a sessionen. Sessionen bevakades av cirka 240 nordiska och 20 utomnordiska journalister och pressfotografer. Av de nordiska journalisterna var 120 svenska. Servicen omfattade förutom införskaffande av tekniska och kontorsmässiga faciliteter, som telex-, telefax-, och telefonanläggningar, även pressmeddelanden, presskonferenser, distribution av plenarinlägg och arrangerande av intervjuer. Massmediabevakningen i Sverige resulterade i över 800 pressklipp och 50 sidor utskrifter av radio- och TV-inslag.

Inför sessionen utarbetades en porträttmatrikel över sessionsdeltagarna med foton och bibliografiska uppgifter över såväl parlamentariker i rådet som regeringsrepresentanter.

På försök utgavs en s. k. sessionstidning med aktuell information, intervjuer med rådsmedlemmar och en ledare av den svenska delegationens ordförande Karin Söder (c). Tidningen distribuerades till alla hushåll i Stockholms kommun, offentliga institutioner och större hotell i Stockholm.

Till sessionen i riksdagshuset utarbetades en utställning om Nordiska rådets litteraturpris med dokumentation kring prisets tillkomst och presentationer av prisvinnande böcker och deras författare 1962–1984. En utställning om det nordiska elkraftssamarbetet, NORDEL, arrangerades också.

Ett antal studiebesök, av såväl enskilda som större grupper, har tagits emot vid kansliet: gymnasieelever, högskolestuderande, finska förskolestuderande, utländska journalister m. fl. Högskolestuderande och doktorander har utnyttjat kansliets arkiv och bibliotek för uppsats/avhandlingssarbeten kring det nordiska samarbetet. En praktikant från sociologiska institutionens utredningslinje, Stockholms universitet, har under en termin arbetat på kansliet och handletts för ett avslutningsarbete avseende innehållsanalys av pressklipp från två sessioner.

Medlemmar i delegationen och kanslipersonal har hållit föredrag vid seminarier arrangerade av skolor. Föreningen Nordens lokalavdelningar, Sveriges Radio m. m.

Antalet muntliga och skriftliga förfrågningar om specifik information om nordiskt samarbete, inom de mest skilda områden, har ökat påtagligt och då inte minst förfrågningar från studerande på olika nivåer, inför grupp- och examensarbeten.

Seminarier

Den 25 maj 1983 anordnade delegationen ett seminarium om "Nordiskt kultursamarbete" för folkbildningsförbunden i Sverige.

Övrig verksamhet

Den 22 februari 1984 anordnades ett möte med svenska kontaktmän för nordiska frågor. Vid mötet diskuterades aktuella frågor inför den 32:a sessionen. I mötet deltog direktör Göran Ekberg, syrelseordförande i Nordel och VD i Sydkraft, som lämnade en redogörelse för Nordels verksamhet. Inför rådets 32:a session hölls också ett möte mellan delegationen och representanter för Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap.

Mot bakgrund av riksdagsbeslut att utöka den praktiska arbetslivsorienteringen har elever från såväl gymnasieskolan som grundskolan beretts tillfälle att följa och deltaga i arbetet vid delegationens kansli.

C. 32: A SESSIONEN

C 1. GENERALDEBATTEN

Generaldebatten fördes liksom tidigare år med utgångspunkt från Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet och rapporten från Nordiska rådets presidium om dess verksamhet efter 31:a sessionen. Generaldebatten inleddes med en deklaration av ministerrådets ordförande, en ordning som tillämpades för första gången vid 31:a sessionen. Deklarationen följdes av ett svar från presidiets sida och av anföranden från representanter för de fyra partigrupperna i rådet.

Naturligt nog blev sysselsättningen och den ekonomiska politiken det dominerande temat i generaldebatten. Stark kritik riktades mot regeringarnas bristande förmåga att komma till rätta med arbetslösheten och mot regeringarnas låga ambitionsnivå i fråga om gemensamma nordiska åtgärder för att bryta stagnationen i sysselsättningen. Representanter för samtliga partier uttryckte bekymmer över den omfattande arbetslösheten som uppfattades som ett hot mot hela välfärdssamhället.

Andra frågor som fördes fram i generaldebatten gällde bl. a. de självstyrande områdenas representation i rådet, miljösamarbete, säkerhetspolitik—kärnvapenfri zon i Norden, nordisk rösträtt, radio- och TVsamarbete, finska språkets ställning i Sverige och partipolitiseringsen i rådet.

Även i år liksom under närmast föregående år noterades en märkbar förskjutning i generaldebatten från frågor rörande utbildning, kultur och sociala områden till frågor om teknik och ekonomi.

Självstyrande områdenas representation i rådet

Sessionen gav många talare i generaldebatten anledning att önska Grönland välkommet i rådet med direkt valda medlemmar, något som Åland och Färöarna redan tidigare uppnått. Grönlands inträde ansågs av många som en milstolpe i rådets historia.

Statsminister Palme inledde således sitt anförande med att hälsa Grönlands delegation välkommen i den nordiska kretsen och inneslöt i sin hälsning även delegationerna från Färöarna och Åland, som tog plats i rådet i nya funktioner. *Statsrådet Lundkvist* riktade också en välkomsthälsning till de självstyrande områdena liksom rådets nyvalda president, *Karin Söder*.

Ekonomi och sysselsättning – Norden som hemmamarknad

Statsrådet Lundkvist, ministerrådets ordförande, utgick i sitt inlägg från det ministerrådsförslag om riktlinjer för ekonomisk politik och nordiskt ekonomiskt samarbete, som framlagts med anledning av en rådsrekommendation från föregående session om ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Ministerrådsförslaget hade mötts av kritik redan före sessionen, en kritik som förstärktes i sessionsdebatterna. Rekommendationens ambitioner ansågs långt ifrån ha förverkligats i det föreliggande ministerrådsförslaget med allmänna ekonomiska riktlinjer. *Statsrådet Lundkvist* framhöll som särskilt betydelsefullt att regeringarna var eniga om att intensifiera informationsutbytet om den ekonomiska politiken och att ömsesidig hänsyn skulle tas till ländernas ekonomiska intressen vid utformningen av den nationella politiken. Syftet med de föreslagna riktlinjerna måste vara att samordna ansträngningarna i kampen mot arbetslösheten. Här hade "Norden som hemmamarknad" en betydande roll att spela för alla de nordiska länderna. Arbetet med att utveckla Norden som hemmamarknad var också ett av de övergripande målen för det nordiska regeringssamarbetet. Ett ministerrådsförslag om konkreta åtgärder för att främja arbetet med Norden som hemmamarknad avsågs att framläggas till rådets 33:e session.

Presidiets talesman stortingsrepresentant *Jo Benkow* framhöll med hänvisning till rådande höga arbetslöshet och ländernas ekonomiska problem stark kritik mot ministerrådets agerande. Jämfört med de ambitioner en handlingsplan för sysselsättning innebar, framträdde enligt Benkow ministerrådets riktlinjer som "et altfor stillferdig, ja nesten lydløst lite skritt". *Karin Söder*, talesman för mittengruppen, betecknade ministerrådsförslaget som ett nordiskt sorgebarn. Vidare uppehöll sig *Karin Söder* vid den nordiska samhandeln och begreppet "Norden som hemmamarknad", vars utveckling i hög grad krävde ett avbyråkratiserat varuutbyte. Skulle Norden som hemmamarknad kunna ges ett reellt och meningsfullt innehåll krävdes krafttag från regeringarnas sida.

Likåså *Lars Werner*, vänsterpartiernas talesman, var starkt kritisk mot

ministerrådsförslaget, som inte på något sätt ansågs kunna medverka till en ekonomisk utveckling eller minska arbetslösheten i Norden. "Sådana här meningslösa produkter är en fara för Nordiska rådet och dess anseende". *Gunnar Nilsson* utgick från den omfattande arbetslösheten, som vuxit med 100 000 sedan senaste sessionen. Regeringarna måste satsa på en sysselsättningsskapande politik. Ministerrådsförslaget var otillräckligt för det som måste uppfattas som ändamålet, nämligen en samarbetspolitik för full sysselsättning. Ökade investeringar och offensiva näringspolitiska satsningar inom olika utvecklingsområden var hörnstenar i en sådan politik.

Även *Thorbjörn Fälldin* kritiserade ministerrådsförslaget och ansåg att finansministrarna i samtliga nordiska regeringar tagit för lätt på den uppgift som rådet givit dem vid föregående session. Den brist på nya initiativ, som kännetecknat det ekonomiska samarbetet i Norden det senaste året, var att se som utslag av samma sviktande sammanhållning som gjort sig gällande internationellt.

Statsrådet Feldt försvarade ministerrådsförslaget och framhöll att av debatten kunde man få intrycket att detta var de parlamentariska ledamöternas uppror mot sina regeringar. Det fanns emellertid olika politiska värderingar hos regeringarna och det var självklart att en uppgörelse mellan regeringarna utgjorde minsta gemensamma nämnaren.

Statsminister Palme kommenterade i sitt inlägg bl. a. den höga arbetslösheten och fann det oroväckande att det i olika sammanhang talades om en stor arbetslöshet som ett naturligt inslag i ett modernt samhälle, något som man inte kunde göra något åt. Statsministern varnade för de sociala konsekvenserna härav. Från nordisk sida borde klart framhållas att arbetslöshet var ett onaturligt element i vårt samhälle, att en samordnad expansiv politik krävdes i de västliga industriländerna och att de nordiska länderna själva kunde utveckla sitt eget samarbete för att värna sysselsättningen.

Antalet arbetslösa i Norden uppgick nu till 800 000, en tredubbling sedan 1983 framhöll *Grethe Lundblad*. Antalet arbetslösa som hänvisades till socialhjälp därför att försäkrings- och stödsystem för arbetslöshet inte räckte till uppgick till 20–30% av de arbetslösa. Konkreta åtgärder mot arbetslösheten efterlystes. En sådan vore enligt *Grethe Lundblad* att främja den internordiska handelspolitiken genom att insatser gjordes för att nordiska industrier i ökad grad skulle inhandla insatsvaror till det egna landets industrier i andra nordiska länder. *Paul Jansson* uppehöll sig vid produktiviteten i den offentliga sektorn och fann det angeläget att ministerrådet initierade studier kring både effektivitetsbegreppet och transferringssystemets roll, inte minst beträffande de fördelningspolitiska effekterna. Vidare tillstyrktes ett utbyggt samarbete mellan den statliga förvaltningen och myndigheterna i de nordiska länderna.

Ulf Adelsohn berörde bl. a. projektet "Norden som hemmamarknad" vars förverkligande krävde gemensamma uppoffringar. Arbetskraftens

rörlighet måste underlättas, hela floran av handelshinder av icke-tariffär karaktär måste rensas bort och det valutapolitiska samarbetet måste utvecklas. Även statsrådet *Hellström* tog upp projektet "Norden som hemmamarknad" och hänvisade till ett av de nordiska handelsministrarna igångsatt arbete med att undanröja administrativa och tekniska handelshinder på den nordiska marknaden, vilka utgjorde en hämsko särskilt för de mindre och medelstora företagens verksamhet. Statsrådet framhöll också näringslivets stora intresse för ett ökat nordiskt ekonomiskt samarbete och pekade på betydelsen därav för företagen i gränsregionerna. Likaså *Ingrid Sundberg* pekade på de olika tekniska och administrativa handelshindren som problem för förverkligande av Norden som en hemmamarknad. Politisk vilja fanns säkert, men förmågan och modet hos de nationella regeringarna efterlystes.

Miljösamarbete

Tänk om, tag ansvar för vår gemensamma livsmiljö och tag problemen med försurningen på fullt allvar, uppmanade statsminister *Palme* regeringen i Storbritannien. Skälet för denna vädjan var en engelsk rapport, där det föreslogs att åtgärder mot svavelutsläppen skulle skjutas upp i ytterligare minst fem år. De nordiska miljöministrarna ställde sig bakom statsministerns vädjan och en gemensam skrivelse avläts till Storbritanniens regering senare under sessionen.

Statsrådet *Lundkvist* pekade på betydelsen av ett framgångsrikt internationellt samarbete för att komma till rätta med försurningsproblemen. Ett gemensamt nordiskt program för att reducera svavelutsläppen hade fått stöd av flera andra länder, Västtyskland, Schweiz, Österrike, Canada. De nordiska ansträngningarna måste inriktas på att vidga kretsen av anslutna länder. Även *Karin Söder* fäste uppmärksamheten på behovet av internationella åtgärder på miljöområdet och pekade på den hotande skogsdöden, kanske vår värsta naturkatastrof.

Säkerhetspolitiska frågor – kärnvapenfri zon i Norden

Några rådsmedlemmar berörde de säkerhetspolitiska frågorna i årets generaldebatt. *Lars Werner* ansåg det groteskt att rådet kunde diskutera förbud mot krigs- och våldsleksaker, men inte frågor som berör Nordens säkerhetspolitik, t. ex. den ökande anhopningen av kärnvapen och upprustning i vår närhet. En fortsatt passivitet i dessa frågor kunde skada rådets anseende. *Ola Ullsten* uppehöll sig vid frågan om en kärnvapenfri zon i Norden i förhållande till de nordiska ländernas säkerhetspolitik. Ullsten ansåg det viktigt att regeringarna vid interna rådslag klargjorde varandras syn på hur zonproblemet skulle hanteras, så att det stärkte och inte störde det nordiska samarbetet. Endast som ett samnordiskt initiativ var det möjligt att med stor kraft driva kravet på en kärnvapenfri zon.

Nordisk rösträtt

Finlands statsminister Sorsa aktualiserade vid 31:a sessionen tanken på en nordisk utredning om nordisk rösträtt i parlamentsval. *Statsminister Palme* åberopade detta uttalande och den svenska rösträttsutredningens förslag om rösträtt för nordiska medborgare vid val till svenska riksdagen. Statsministern framhöll utredningsmajoritetens förslag som ett viktigt bidrag till den nordiska behandlingen av rösträttsfrågan men ingalunda som ett försök att framtvinga en lösning. Statsministerns förhoppning var att den fortsatta diskussionen skulle föras i en atmosfär präglad av lugn eftertanke. *Karin Söder* framhöll att mittengruppen vägrade att ge avkall på principen att nordiska medborgare hade rösträtt i parlamentsval i ett land i taget. Skulle nordisk rösträtt i parlamentsval införas var ett minsta krav att detta skedde via en nordisk överenskommelse. Även *Ulf Adelsohn* hävdade att rösträtten skulle följa med medborgarskapet i respektive land.

Kulturfrågor

Många talare berörde olika kulturfrågor i generaldebatten bl. a. radio- och TV-samarbetet och finska språkets ställning i Sverige. *Statsrådet Lundkvist* redogjorde för TV-satellitsamarbetet mellan Finland, Island, Norge och Sverige. Tele-X utgjorde ett första projekt i vilket Finland, Norge och Sverige deltog. De pågående studierna skulle avslutas sommaren 1984. Ministerrådet ansåg att tillgång till varandras TV-program troligen betydde mer för den nordiska kulturgemenskapen än många andra enskilda samarbetsinitiativ. Ett ministerrådsförslag med förslag om ett principbeslut om satellitsamarbete skulle underställas rådets 33:e session före behandling i de nationella parlamenten. *Ingrid Sundberg* var kritisk till hur det nordiska radio- och TV-samarbetet utvecklats. Arbetet hade försinkats mycket på grund av de svenska socialdemokraternas agerande.

Även *Karin Söder* underströk betydelsen av ett ökat radio- och TV-samarbete och kom därefter över på språkfrågan för de finska barnen i Sverige. Fru Söder underströk att det inte på något sätt är aktuellt att göra Sverige tvåspråkigt, men det är viktigt att de finska barn som så önskar får undervisning på sitt eget språk både på grundskolans högstadium och i gymnasieskolan. Även *Ulf Adelsohn* tog upp språkfrågan och ansåg att finskspråkiga invandrare i Sverige borde, där relevantalet var tillräckligt stort, kunna få undervisning på eget språk.

*Statsrådet Göransson*s anförande utgjorde mot bakgrund av flera finska och svenska inlägg en redovisning av grundläggande fakta beträffande frågan om finska språket i svenska skolor. Statsrådet framhöll att den nu gällande hemspråksundervisningen syftade dels till att underlätta för barnen att utifrån deras modersmål få en så god kunskap i svenska språket att de kan fungera väl som medborgare i Sverige dels till att vidmakthålla och utveckla en språkgemenskap också utanför de grupper där språket (i detta fall finskan) är modersmål. 1975 fanns 11 600 finskspråkiga elever i hem-

språksundervisning i grundskolan, 1984 24000, alltså en mycket kraftig ökning. Statsrådet avslutade sitt inlägg med att uttala svenska regeringens uppriktiga vilja att även fortsättningsvis ägna frågor rörande Sverigefinländarnas ställning stor uppmärksamhet.

Partipolitisering

Frågan om ökad partipolitisering i rådet berördes av några talare. *Karin Söder* konstaterade att partipolitiseringsen nu slagit igenom i rådet. Mittengruppen ansåg det angeläget att det nordiska samarbetet förstärktes och hade därför beslutat utarbeta ett nordiskt mittenprogram. *Karin Söder* underströk samtidigt betydelsen av att de nationella intressena tillvaratogs och ville slå vakt om en dynamisk kombination av dessa två intressen. *Lars Werner* såg en ökad partipolitisering av rådets verksamhet inte som ett hot utan som en möjlighet att förbättra och vitalisera rådet.

C. 2. SAKFRÅGOR

Saklistan för trettioandra sessionen (enligt terminologin i rådet benämns ärendena saker), upptog 30 medlemsförslag (A-saker), 6 ministerrådsförslag (B-saker), 5 berättelser från nordiska samarbetsorgan (C-saker) och 69 meddelanden från ministerrådet och regeringarna (D-saker).

3 A-saker återförvisades till utskott för fortsatt behandling. I rådet var dessutom anhängiga 2 A-saker vilkas behandling i utskotten fortsätter. Vid sessionen framställdes och besvarades i plenum sammanlagt 31 frågor (E-saker).

Enligt 22 § i arbetsordningen för rådet hade presidiet utarbetat en rapport rörande sin verksamhet under tiden efter rådets närmast föregående session (Dokument 1). Efter generaldebattens slut lades rapporten till handlingarna.

Mot bakgrund av den betydelse som budgetkommitténs uppgifter tillmäts framläggs dess verksamhetsberättelse som särskilt dokument i rådet (Dokument 2).

Ministerrådets förslag till budget framlades vid denna session för första gången som särskild sak (C 2). Tidigare har den presenterats som tillägg till ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1).

24 rekommendationer och 6 yttranden till de nordiska regeringarna respektive Nordiska ministerrådet antogs. Texten till dessa har fogats till berättelsen som bilaga. Då i det följande inte angivits annat, har samtliga i omröstningen deltagande svenska medlemmar röstat för respektive rekommendation eller yttrande.

I avsnitt D lämnas en redogörelse för de behandlade sakerna. Det fullständiga materialet finns tryckt i rådsförhandlingarna, innefattande bl. a. stenografiska referat av överläggningarna.

C 3. ORGANISATION M. M.

Den 23 november 1983 beslöt riksdagen att godkänna överenskommelsen den 15 juni 1983 om ändring i samarbetsöverenskommelsen den 23 mars 1962 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Överenskommelsen, som syftar till att stärka Färöarnas, Grönlands och Ålands ställning i det nordiska samarbetet, innebär bl. a. att antalet medlemmar i Nordiska rådet utökas från 78 till 87 medlemmar. För Sveriges del innebär beslutet att svenska delegationen utökas till 20 medlemmar från tidigare 18.

Den svenska delegationen bestod vid sessionen av följande *regerings-representanter*: statsminister Palme, statsråden Ingvar Carlsson, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Bodström, Bodström, Göransson, Dahl, Roine Carlsson, Holmberg, Hellström och Wickbom och följande *valda medlemmar*: Gunnar Nilsson i Stockholm, Ingrid Sundberg, Sture Palm, Karin Söder, Paul Jansson, Per Petersson, Grethe Lundblad, Lennart Andersson, Hans Nyhage, Rune Gustavsson, Arne Gadd, Karl-Erik Häll, Arne Andersson i Ljung, Ola Ullsten, Bengt Wiklund, Lars Werner, Gunnel Jonäng, Tyra Johansson, Sten Svensson och Georg Andersson.

Dessutom var följande *suppleanter* närvarande under sessionen: Karin Flodström, Ulf Adelsohn, Lahja Exner, Thorbjörn Fälldin, Per Olof Håkansson, Tore Nilsson, Siri Häggmark och Elver Jonsson.

Delegationen biträdades av sin sekreterare kanslichef Christer Jacobson, och övrig kanslipersonal.

Till rådets president valdes vid sessionen riksdagsledamot Karin Söder, samt till vicepresidenter folketingsmedlem Anker Jørgensen, Danmark, riksdagsledamot Elsi Hetemäki-Olander, Finland, altingsmand Páll Péturson, Island och stortingsrepresentant Jo Benkow, Norge.

Vid sessionen fördelades rådets medlemmar på fem utskott: juridiska utskottet med 13 medlemmar, kulturutskottet med 22 medlemmar, social- och miljöutskottet och trafikutskottet med vardera 13 medlemmar och ekonomiska utskottet med 26 medlemmar.

De svenska medlemmarna fördelades på följande sätt:

Juridiska utskottet: Lennart Andersson, Hans Nyhage och Lars Werner

Kulturutskottet: Georg Andersson, Tyra Johansson, Gunnel Jonäng, Sture Palm och Ingrid Sundberg (utskottets vice ordförande)

Social- och miljöutskottet: Arne Andersson, Rune Gustavsson och Grethe Lundblad

Trafikutskottet: Karl-Erik Häll, Per Petersson och Bengt Wiklund

Ekonomiska utskottet: Arne Gadd, Paul Jansson, Gunnar Nilsson (utskottets ordförande) Sten Svensson, Karin Söder och Ola Ullsten.

Val företogs till rådets *budgetkommitté*. Till svenska medlemmar i kommittén utsågs Gunnar Nilsson och Hans Nyhage.

Val företogs till rådets *informationskommitté*. Till svenska medlemmar i kommittén utsågs Rune Gustavsson (kommitténs vice ordförande) och Sture Palm.

Vidare företogs val av medlemmar och suppleanter till *Nordiska kulturfondens styrelse* för åren 1985–86. Till svensk medlem i fonden utsågs Bengt Wiklund med Ingrid Sundberg som suppleant.

Val företogs av medlemmar och suppleanter till ett särskilt utskott med uppgift att granska *Nordiska kulturfondens förvaltning*. Till svensk medlem i utskottet, som består av fem medlemmar och fem suppleanter, utsågs Gunnel Jonäng med Arne Gadd som suppleant.

D. PRESIDETS, UTSKOTTENS OCH KOMMITTÉ-ERNAS VERKSAMHET

D. 1. PRESIDIET

Medlemmar

Medlemmar i presidiet har varit från Danmark folketingsmedlem Anker Jørgensen, från Finland riksdagsledamot Elsi Hetemäki-Olander, från Island altingsmand Halldór Ásgrímson, den 10 juni 1983 ersatt av altingsmand Páll Pétursson, från Norge stortingsrepresentant Jo Benkow och från Sverige Ulf Adelsohn, den 1 februari 1984 ersatt av Karin Söder.

Möten

Presidiet har hållit möten den 26–27 april 1983 i Köpenhamn, den 15 juni i Reykjavik, den 7 september i Stockholm, den 13–14 november i Mariehamn samt den 29–30 november, 25 januari, 26–27 och 29 februari 1984 i Stockholm. Överläggningar med ordförandena för rådets utskott och kommittéer ägde rum den 27 april i Köpenhamn, med Nordiska ministerrådet/samarbetsministrarna den 16 juni i Reykjavik och med Föreningarna Nordens förbunds presidium i Mariehamn den 14 november. Den 30 november hölls ett möte i Stockholm mellan presidiet och de nordiska ländernas statsministrar.

Verksamhet

Presidiets verksamhet har i perioden mellan den 31:a och 32:a sessionen bl.a. varit inriktad på att söka former för att effektivisera sessionens genomförande, göra den mera översiktlig och underlätta massmedias bevakning av sessionen. Inläggen i generaldebatten har därför ytterligare tidsbegränsats samtidigt som medlemmarna har anmodats att oftare använda sig av möjligheten till replikskifte. Frågeinstitutet och möjligheten till skriftliga frågor mellan sessionerna har diskuterats.

Som ett led i strävandet att förbättra generaldebatten inleddes debatten

vid 31: a sessionen med ett programtal av ministerrådets ordförande. Denna ordning utföll mycket väl och tillämpades även vid 32: a sessionen med den kompletteringen att ministerrådets redogörelse följdes av en presentation av presidiets syn på det aktuella nordiska samarbetet.

Genom en ny budgetprocedur, tillämpad sedan 31: a sessionen, har också budgetsamarbetet effektiviserats och förenklats samtidigt som möjligheterna för parlamentariskt inflytande på ministerrådets budget förbättrats.

En av statsministrarna och rådets presidium tillsatt kommitté för översyn av samsarbetsformerna mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet överlämnade sin rapport vid ett möte mellan statsministrarna och presidiet den 30 november 1983. (Nordisk utredningsserie 1983: 9). I kommittén, som bestod av 5 ledamöter, ingick som svensk representant Karin Söder. På grundval av rapporten framlade presidiet förslag om vissa ändringar i arbetsformerna för det nordiska samarbetet för behandling vid 32: a sessionen.

Överläggningarna mellan presidiet och statsministrarna respektive samsarbetsministrarna har av naturliga skäl i första hand gällt ländernas svåra sysselsättningssituation. De nordiska regeringarna hade vidtagit åtgärder för att begränsa inflationen, förbättra ländernas konkurrenskraft och för att uppnå eller bevara en positiv betalningsbalans. Enighet förelåg om att ytterligare åtgärder måste vidtas för att öka sysselsättningen. I detta syfte uppdrog statsministrarna åt arbetsmarknadsministrarna att, inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska samarbetet, närmare precisera de åtgärder som länderna kunde vidta nationellt och nordiskt. Presidiet har för sin del bl. a. vid mötet med samsarbetsministrarna sökt påskynda arbetet med den av rådet begärda handlingsplanen för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Med samsarbetsministrarna tog presidiet upp vissa andra inom ministerrådet aktuella frågor såsom samsarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet, datateknologiskt samarbete, handlingsplan mot narkotikamissbruk, samarbete på kommunikations- och turistområdet, nordiskt TV-samarbete, "nordiskt medborgarskap". Därutöver diskuterades vissa tekniskt praktiska frågor av gemensam natur inför 32: a sessionen.

Som ett led i förverkligande av innehållet i begreppet nordiskt medborgarskap begärde presidiet vid mötet med samsarbetsministrarna en kartläggning av vilka hinder som föreligger för att ingångna avtal och överenskommelser, som är av betydelse för den enskilde medborgaren, skall kunna användas på avsett sätt. Samtidigt föreslogs också en Codex Nordica, en förteckning över nordiska medborgares rättigheter i annat nordiskt land.

Vid mötet med Föreningarna Nordens presidium diskuterades bl. a. de regionala informationskontorens fortsatta verksamhet, Norden i skolan, härunder lärar- och elevutbyte och ungdomens förhållande till Norden.

Presidiet har understrukit att ökade internationella kontakter kan ge nya

positiva impulser för rådsarbetet. I detta syfte har rådet varit representerat vid möten med WHO, Europarådet, OECD och UNESCO. Vidare har expert från OECD deltagit i möte med ekonomiska utskottet. Även vid 32:a sessionen liksom vid de två närmast föregående har presidiet fungerat som valkommitté för att koordinera partigruppernas nomineringar av de 24 förtroendeposterna inom rådet. Inom rådet finns fyra partigrupperingar: konservativa, mittenpartier, socialdemokrater och kommunister/vänster-socialister.

D 2. UTSKOTTEN

D 2.1. JURIDISKA UTSKOTTET

Utskottets arbete har liksom tidigare år inriktats på det omfattande nordiska lagstiftningsprogrammet. Därutöver har utskottet, som behandlar konstitutionella samsarbetsfrågor, ägnat stor uppmärksamhet åt den s. k. femmannakommitténs rapport om arbetsformerna i det nordiska samarbetet.

Medlemmar

Svenska medlemmar i juridiska utskottet har varit Lennart Andersson (s), Hans Nyhage (m) och Lars Werner (vpk).

Möten

Utskottet har under 1983 hållit möten den 28 september i Köpenhamn, den 15 november i Mariehamn, och under 1984 den 23–24 januari i Stockholm samt den 26 och 28 februari i anslutning till och under sessionen i Stockholm.

Vid Mariehamnsmötet hölls de årligen återkommande gemensamma överläggningarna mellan utskottet och de nordiska ländernas justitieministrar. Härvid diskuterades internationell adoptionsverksamhet, produktansvar, datakriminalitet, narkotikakriminalitet, samefrågor, samarbetet om bekämpning av ekonomisk kriminalitet, likartade säkerhetsföreskrifter för amatörboxning, nordisk språkkonvention och lagstiftningssamarbetet på arbetsrättens område samt frågor om nordbors rösträtt vid parlamentsval och aktuella frågor i relation till den nordiska passunionen.

Behandlade saker

Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Juridiska utskottet anmälde inledningsvis i sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* att samarbetet om konsumentpolitik hade överförts från ekonomiska till juridiska utskottet. Detta samsarbetsfält kompletterade ett centralt område av juridiska utskottets traditionella ämnen, nämligen lagstiftningssamarbetet, där lagstiftningen på konsumentområdet under de senaste åren hade tilldragit sig stadigt

större uppmärksamhet och betydelse. Ett uttryck härför var också det av ministerrådet överlämnade reviderade samarbetsprogrammet på konsumentområdet. Det långvariga lagstiftningsarbetet hade enligt utskottet inte stelnat i fasta former utan hade i stället förmått att anpassa sig till ändrade förhållanden inte blott till dem som var en följd av den industriella och tekniska utvecklingen utan också till de förhållanden som kunnat medverka till att utvecklingen i de enskilda nordiska länderna inte hade följt helt samma mönster.

Såvitt gällde familjerätten framhöll utskottet att samarbetet om de äktenskapsrättsliga problemställningarna, bl.a. frågan om ogifta samlevandes förmögenhetsförhållanden, bedrevs nationellt men med så breda beröringspunkter mellan de utredande organen att utskottet hade en stark förhoppning om att de lagförslag som detta arbete skulle resultera i skulle komma att vara en bekräftelse på rättsgemenskap på detta område. Reglerna om verkställighet av avgöranden om vårdnad om/eller umgänge med barn skiljer sig något mellan de nordiska länderna i de fall då en part motsätter sig verkställighet. Utskottet föreslog därför att ministerrådet skulle företa en samlad undersökning av erfarenheterna från de nordiska länderna i de fall, där utövande av umgängesrätt mellan frånskilda föräldrar och barn kunde framtvingas med bistånd från polis eller annan offentlig myndighet. Utskottet återkom till tidigare års hemställan till ministerrådet om överväganden rörande förslaget om att etablera en permanent samarbetsform på familjerättens område.

Utskottet, som noterade att kreditköp med användning av kontokort blev alltmer vanligt, ansåg att ministerrådet snarast borde företa en undersökning av behovet av regler om sådant kreditköp. Vidare efterlyste utskottet ett aviserat förslag till ny köplag och hemställde att arbetet med detta förslag påskyndades.

På skadeståndsrättens område uppehöll sig utskottet vid produktansvar och ansåg att samarbetet på detta område borde kunna förstärkas och göras mera målinriktat. Mot bakgrund av uppgifter om att reglerna om ersättning för läkemedelsskador var olika i de nordiska länderna, hemställde utskottet att ett samarbete skulle inledas i en första omgång i syfte att skapa likartade regler på detta område. Utskottet ansåg också det hade varit önskvärt med en mera utförlig redogörelse för ministerrådets värdering av möjligheterna att genomföra likartade regler om ersättning för miljöskador. Utskottet begärde nu en sådan redogörelse till sessionen 1985.

I sina kommentarer till avsnittet elektronisk databehandling framhöll utskottet att en åjourföring av lagstiftningen till skydd för den personliga integriteten borde alltför ges högsta prioritet.

Rådet antog utskottets förslag till yttrande (nr 4) med 65 röster.

Organisatoriska frågor

Ulf Adelsohn och övriga presidiemedlemmar hade väckt ett medlemsförslag om *arbetsformerna i det nordiska samarbetet* och föreslagit att rådet och ministerrådet skulle framlägga de förslag som föranleddes av utredningen om arbetsformerna i nordiskt samarbete (NU 1983:9). Utredningen hade som upphovsmän den s. k. fem-mannakommittén, tillsatt av de nordiska ländernas statsministrar och rådets presidium gemensamt. Utskottet noterade att det av tidsmässiga skäl inte hade varit möjligt att före sessionen 1984 företa den förberedande behandlingen i rådets utskott och delegationer som hade kunnat göra det möjligt att redan under denna session ta konkret ställning till rapportens många förslag. Utskottet hade efter noggranna överväganden accepterat att nordiska ministerrådet och rådets presidium ålades att utföra detta arbete under förutsättning att de utarbetade förslagen förelades rådet i så god tid före 33:e sessionen att det gav rådet möjlighet att ge förslagen sedvanlig utskottsbehandling samt att höra rådets delegationer och berörda utskott och kommittéer. Utskottet underströk att det under sin behandling av medlemsförslaget inte hade tagit ställning varken för eller emot förslagen från fem-mannakommittén.

På förslag av utskottet beslöt rådet anta en rekommendation (nr 15) till ministerrådet att före den 1 september 1984 framlägga de förslag beträffande ministerrådets verksamhet som utredningen om samarbetsformerna i nordiskt samarbete gav anledning till. Rekommendationen antogs med 73 röster. Rådet beslöt också på utskottets förslag att ålägga rådets presidium att före nämnda tidpunkt efter ett nära samarbete med juridiska utskottet och rådets delegationer framlägga motsvarande förslag beträffande rådets verksamhet.

Samtliga medlemmar i trafikutskottet hade i ett medlemsförslag hemställt om *ändring av trafikutskottets namn till kommunikations- och teknologiutskottet*.

Utskottet ansåg att denna fråga borde behandlas och avgöras i sammanhang med behandlingen av bl. a. förslagen från fem-mannakommittén. Detta anmäldes till plenarförsamlingen.

Samarbete på konsumentområdet

Ministerrådet hade framlagt ett förslag om *reviderat samarbetsprogram på konsumentområdet*. Utskottet noterade att det första samarbetsprogrammet på konsumentområdet hade antagits 1980 och att det nu framlagda reviderade samarbetsprogrammet var en naturlig följd av den dialog som under åren hade ägt rum mellan rådet och ministerrådet om dessa frågor. Det reviderade programmet var huvudsakligen inriktat mot sådana samarbetsuppgifter som var högt prioriterade i de nordiska länderna och väl ägnade för nordiskt samarbete. Utskottet delade ministerrådets uppfattning om att utvecklingen gav underlag för särskild uppmärksamhet på problem hos utsatta grupper som barn, handikappade, invandrare och

äldre personer. De begränsade ekonomiska resurserna borde utnyttjas så effektivt och målinriktat som möjligt. Forskningsuppgifter och konkreta initiativ borde därför inriktas på marknadsföringsmetoder och marknadsföringseffekter på hushållsekonomin och på frågor om konsumenternas inflytande. Utskottet gav sitt fulla stöd till samarbete om ökad produkt säkerhet mot bakgrund av tidigare initiativ såvitt gällt samarbete om likartade regler om produktansvar. Inom den nya teknologin och tekniken borde särskild uppmärksamhet riktas mot de ökade möjligheterna för betalning med kontokort och med elektroniska betalningsformer och att fördelar med sådana anordningar först och främst skulle komma konsumenterna till godo. Utskottet utgick ifrån att ministerrådet skulle komma att ställa erforderliga ekonomiska resurser till förfogande för att genomföra programmet.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation till ministerrådet (nr 16) att anta ett reviderat samarbetsprogram på konsumentområdet med hänsyn tagen till de synpunkter och preciseringar som utskottet hade uttryckt i sitt betänkande över ministerrådsförslaget. Rekommendationen antogs med 65 röster.

Åtgärder mot diskriminering av homosexuella

Lennart Andersson och Grethe Lundblad hade tillsammans med andra socialdemokratiska rådsmedlemmar föreslagit en rekommendation till ministerrådet att genomföra forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete beträffande *homosexuellas ställning* i de nordiska länderna samt att undersöka möjligheterna för att upphäva lagstiftning som diskriminerar homosexuella och att genom lagstiftning främja homosexuellas likställighet och skydd mot diskriminering. Vidare förslogs att rådet skulle uppmana de nordiska ländernas regeringar att inför FN och andra internationella organ samarbeta i frågor som berör homosexuellas mänskliga rättigheter med syfte att hindra diskriminering.

Utskottet konstaterade att den aktuella lagstiftningen i de nordiska länderna var uttryck för en inte helt sammanfallande bedömning av homosexuella. Utskottet ansåg att remissuttalandena hade tillfört debatten om de homosexuellas ställning i samhället värdefulla synpunkter. Liksom förslagsställarna ansåg utskottet att det fanns anledning att understryka betydelsen av att det sätts igång forsknings- och utredningsprojekt på området. En förstärkt upplysningsverksamhet var också viktig.

På utskottets förslag antog rådet två rekommendationer huvudsakligen i överensstämmelse med medlemsförslaget en riktad till ministerrådet (nr 17) och en till de nordiska ländernas regeringar (nr 18). En finländsk rådsmedlem hade reserverat sig mot utskottets förslag och hemställt att rådet inte skulle företa sig något med anledning av medlemsförslaget. Rekommendation nr 17 antogs med 61 röster mot 7. 5 medlemmar avstod från att rösta, däribland Rune Gustavsson. Rekommendation nr 18 antogs

med 65 röster mot 3, däribland Tore Nilsson. 4 medlemmar avstod från att rösta, däribland Rune Gustavsson.

Forskningsinstitut för nordisk rätt

Finländska rådsmedlemmar hade i ett medlemsförslag hemställt om att ministerrådet skulle vidta åtgärder för att en *institution för nordisk rätt* inrättades vid Lapplands högskola i Rovaniemi. Utskottet var liksom flertalet remissorgan positivt till tanken på ett förstärkt nordiskt juridiskt forskningssamarbete. Det nu aktuella nordiska forskningsinitiativet togs emellertid bara i ringa omfattning positivt av de forskningsorgan och utredningsinstitutioner som man utgick från skulle dra nytta av och samarbeta med de föreslagna institutet. Utskottet ansåg därför inte att förslaget borde tillstyrkas. Rådet följde utskottets förslag att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget.

Övrigt

Statsrådet Wickbom besvarade en fråga ställd av en finländsk rådsmedlem angående vilka åtgärder Sveriges regering ämnade vidta för att *registrera finnarna i Sverige på språklig grund*. Statsrådet Wickbom hänvisade till den svenska invandrarpolitiska kommitténs arbete, vari bl. a. ingår att undersöka möjligheten att genom offentlig registrering få olika etniska och språkliga gruppers omfattning, sammansättning och utbredning fastställd. Först sedan invandrarpolitiska kommittén avslutat sitt arbete kunde regeringen ta ställning till frågan.

En finländsk rådsmedlem hade ställt en fråga till Sveriges regering angående *rösträtt för nordbor i parlamentsval*. Frågan avsåg om den svenska regeringen hade för avsikt att på egen hand och utan hänsyn till ställningstagande i grannländerna införa rösträtt för nordiska invandrare i riksdagsval och om regeringen ansåg det acceptabelt att i Sverige inflyttade nordbor efter tre års boende i landet erhöll rösträtt i flera parlamentsval. Vidare ställdes frågan om regeringen ville medverka till en gemensam nordisk utredning om rösträttsfrågorna. Statsrådet Wickbom hänvisade i sitt svar till den utredning som just då hade avlämnats av 1983 års rösträttskommitté. Då det gällde det nordiska samarbetet erinrade statsrådet om diskussioner som förts mellan de nordiska justitieministrarna både 1983 och 1984, varvid man överenskommit om att ta upp saken igen när remissbehandlingen av de svenska betänkandet hade genomförts. Statsrådet Wickbom hänvisade också till statsminister Palmes uttalande om att den svenska regeringen var positivt inställd till de fortsatta nordiska kontakterna i frågan.

D 2.2. KULTURUTSKOTTET

Mediapolitiken i Norden har liksom föregående år varit föremål för stor uppmärksamhet i utskottet. Sålunda har utskottet behandlat ett medlemsförslag om samarbete i fråga om mottagande av utomnordiska TV-satellitsändningar och om förbud mot reklam via kabel- och satellit-TV.

En stor del av utskottets arbete har också ägnats åt att diskutera den utbildningspolitiska situationen i Norden inte minst mot bakgrund av den höga ungdomsarbetslösheten. Slutligen har utskottet i hög grad varit upptaget av frågan om uppföljning av rekommendationer och yttranden antagna av Nordiska rådet.

Medlemmar

Svenska medlemmar i utskottet har varit Georg Andersson (s) (fr. o. m. den 23 februari 1984), Arne Gadd (s) (t. o. m. den 23 februari 1984), Tyra Johansson (s) (fr. o. m. den 23 februari 1984), Gunnel Jonäng (c), Sture Palm (s) och Ingrid Sundberg (m).

Möten

Utskottet har sedan den 31:a sessionen hållit följande möten: den 6–7 maj 1983 i Tórshavn, den 16–17 augusti i Visby, den 26 september i Stockholm, den 15 november i Mariehamn, den 26–27 januari 1984 i Stockholm samt den 27 februari–2 mars under sessionen i Stockholm.

Den 26 september 1983 hölls gemensamma överläggningar mellan utskottet och ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) om det nordiska kultursamarbetet 1985 och budgeten för detta. I diskussionen om kulturbudgeten för 1985 framförde utskottet att ambitionen var att fortgående utveckla och utvidga det nordiska kultursamarbetet. Utskottet ansåg bl. a. att realökningen för kulturbudgeten i princip inte borde vara mindre än realökningen för den allmänna budgeten. Under överläggningarna initierade utskottet även en övergripande utbildningspolitisk diskussion. Till utskottets januarimöte 1984 hade utskottet inbjudit ministerrådets ordförande, statsrådet Lena Hjelm-Wallén, att delta för att lämna en redogörelse för arbetet med kulturbudgeten för 1985.

Behandlade saker

Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* framförde utskottet inledningsvis synpunkter på de åtgärder som ministerrådet eller regeringarna vidtagit med anledning av föregående års yttrande.

Utskottet anförde att det under ett flertal år hemställt att ministerrådet skulle vidta åtgärder för att skapa enhetlighet i fråga om formerna och

omfattningen av ministerrådets reaktion på yttranden av rådet. Utskottet uttryckte nu med skärpa detta önskemål på nytt. För att försöka stimulera till ett ökat lärar- och elevutbyte skulle utskottet i nära samarbete med Föreningarna Nordens Förbund arrangera ett seminarium med sikte på att få fram förslag till åtgärder i tillägg till dem som redan vidtagits av ministerrådet och andra organ. Utskottet ansåg att det borde göras en kartläggning av lärar- och elevutbytet mellan de nordiska länderna som utgångspunkt för nya insatser. Såvitt gällde samarbetet på ungdomspolitikens område förelåg det enligt utskottet ett stort behov av kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna inom ungdomsutbildningen och om de åtgärder som vidtagits mot arbetslösheten. Denna uppfattning som tidigare delgivits ministerrådet gällde fortfarande. Utskottet ansåg att det borde initieras en debatt på nordiskt plan om ungdomspolitiken Norden och att det i detta syfte borde anordnas en nordisk konferens under det internationella ungdomsåret 1985. I tidigare sammanhang hade utskottet hävdatt att det i brådskande ordning borde skapas ett samlat arbetsprogram för samarbete om elektroniska massmedier. Det noterades, att en arbetsgrupp tillsatts för kultur- och mediefrågor men utskottet var inte tillfredsställt med dess arbete utan ansåg att utvecklingen inom den elektroniska masskommunikationen borde ges större uppmärksamhet i det nordiska samarbetet och att ett handlingsprogram för detta samarbete borde läggas fram till 33:e sessionen 1985.

Beträffande själva ministerrådsberättelsen uppehöll sig utskottet bl. a. vid Färöarnas, Grönlands och Ålands förstärkta deltagande i rådet och därmed i det nordiska officiella kultursamarbetet, vilket ansågs vara betydelsefullt för hela Norden och hälsades med tillfredsställelse av utskottet. Vidare framhölls att man borde förutsättningslöst pröva hur de behov som de rådgivande kommittéerna var satta att tillgodose bäst kunde mötas under rådande och kommande förhållanden. Utskottet ansåg att behoven kunde tillgodoses på annat sätt än med hjälp av den rådgivningsorganisation som skapades då kulturavtalet trädde i kraft.

Med tillfredsställelse konstaterades att ledningsgruppen för Scandinavia Today getts i uppdrag att studera möjligheterna att genomföra gemensamma nordiska kulturprojekt utanför Norden på basis av en analys av olika alternativ för gemensam information i utlandet om de nordiska ländernas kulturliv. Utskottet ansåg att det borde skapas en beredskap att genomföra gemensamma kulturprojekt utanför Norden. Beslutet att anordna en utställning av nordisk sekelskifteskunst i Paris 1986 hälsades med tillfredsställelse av utskottet. Utskottet uppehöll sig också vid den nordiska informationsverksamheten och ansåg att den nuvarande organisatoriska uppbyggnaden innebar splittring av såväl ekonomiska som personella resurser. Utskottet ansåg därför att man borde beakta behovet av och möjligheterna till ökad samordning av informationsinsatserna såväl på nordiskt som på nationellt plan. Publikationsverksamheten under minister-

rådet och rådet borde enligt utskottets uppfattning koncentreras till ett och samma organ.

Inom utbildningssamarbetet prioriterade utskottet samarbetet på utbildningsområdet för att minska ungdomsarbetslösheten, öka språkförståelsen i Norden samt samarbetet kring de handikappades problem. Det sistnämnda området avsåg utbildning av lärare och annan personal för dövblinda. Utbildningen som hittills skett på försöksbasis borde göras permanent och kopplas till Nordiska nämnden för handikappfrågor.

På forskningsområdet berörde utskottet bl. a. samarbete om vetenskaplig utrustning. För att få igång nya projekt fann utskottet det önskvärt att använda också andra finansieringsmodeller än enbart den nordiska kulturbudgeten. T. ex. kunde nationella forskningsrådsorgan bevilja medel direkt till ifrågavarande institution. Utskottet ansåg över huvud taget att samarbetet om tung vetenskaplig utrustning borde ges större uppmärksamhet. Såvitt gällde den högre utbildningen uppehöll sig utskottet vid de svårigheter som förelåg för studeranden att kunna studera i annat nordiskt land. Utskottet fann det något överraskande att svårigheterna uppdagas först nu, åtta år sedan konventionen om nordisk tentamensgiltighet trätt i kraft. Det fanns alla skäl att fortsätta det samarbete som nu hade inletts för att undanröja kvarvarande hinder för ökad studiemobilitet mellan de nordiska länderna.

Under avsnittet allmänskulturell verksamhet uppehöll sig utskottet bl. a. vid Nordens Hus på Färöarna och noterade att detta hade invigits i maj 1983. Därmed hade man fått en kulturell länk med Färöarna. Vad själva verksamheten angick hade utskottet funnit det rimligt att under någon tid samla erfarenheter, innan slutligt beslut om den framtida omfattningen av verksamheten fattades. Utskottet uttalade sin tillfredsställelse över att det fr. o. m. nomineringen till 1984 års litteraturpris var möjligt att föreslå ett verk från vardera Färöarna, Grönland och de samiska språkområdet enligt de reviderade stadgarna för Nordiska rådets litteraturpris.

Utskottet avslutade sitt betänkande med synpunkter på radio- och TV-samarbetet. Mot bakgrund av att ministerrådsberättelsen var skriven redan den 10 december, efterlyste utskottet vissa kompletterande upplysningar vid sessionen, bl. a. om det hos regeringarna fanns en verklig vilja att delta i ett konkret nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit och hur frågan om en eventuell försöksverksamhet med TV-programutbyte via ECS hade avancerat. Det noterades också att det pågick en kartläggning av lagstiftningen för distribution av existerande nordiska TV-program via kabel såväl inom de nordiska länderna som över dessas gränser. Utskottet uttryckte förhoppningen att de förslag arbetsgruppen kom fram till snabbt skulle kunna förverkligas och det skulle vara möjligt att öka utbytet av grannlandsprogram via befintliga kabelnät och senare kommunikationssatelliter.

Till kulturutskottet hade såsom bilaga till ministerrådsberättelsen hänvisats förslag till handlingsprogram för forskningspolitiska rådet. Utskottet hade dessutom varit representerat i en av forskningspolitiska rådet den 15–16 februari 1984 arrangerad konferens om nordiskt forskningssamarbete och forskningsevaluering, vid vilken aktuella forskningspolitiska frågor diskuterades mot bakgrund av det föreliggande förslaget till handlingsplan. Ett av syftena med konferensen var att skapa en dialog mellan aktörerna på forskningsfältet i de nordiska länderna. Utskottet fann det naturligt att förslaget till handlingsprogram präglades av att forskningspolitiska rådet var ett nytt organ och att uppbyggnadsfasen skulle komma att lägga grunden till forskningspolitiska rådets kommande verksamhet. Utskottet ansåg att förslaget till handlingsplan väl kunde utgöra utgångspunkt för forskningspolitiska rådets arbete under den första treårsperioden. Utskottet förutsatte dock att nästa förslag till handlingsprogram för forskningspolitiska rådet, som skulle läggas fram efter treårsperioden, också skulle innehålla en prioritering av uppgifterna och en tidsplan för utförandet av dessa.

Rådet antog utskottets förslag till yttrande (nr 6) med 61 röster.

Utbildningssamarbete

Ingrid Sundberg m. fl. hade väckt ett medlemsförslag om *samnordisk utbildning av Montessori-lärare*.

Utskottet noterade att viss lärarutbildning i Montessoripedagogik för närvarande fanns i Danmark och Sverige, medan Finland och Norge inte hade någon sådan. Vidare hade utskottet erfarit att den första svenska fortbildningskursen i Montessori-pedagogik hade startat vid högskolan för lärarutbildning i Stockholm och att denna kurs även var öppen för elever från andra nordiska länder. Utskottet ansåg liksom flertalet remissorgan att det inte klart framgick vilken typ av utbildning som avsågs med medlemsförslaget, grundutbildning eller fort- och vidareutbildning. Utskottet avvisade därför förslaget att skapa en särskild Montessori-lärarutbildning eller att jämställa Montessori-utbildning med allmän grundutbildning vad kompetens beträffade. Däremot fann utskottet det motiverat att undersöka behovet att bereda Montessori-pedagogiken plats i vidareutbildningen, eventuellt fortutbildningen, av i synnerhet förskollärare och speciallärare men också grundskolelärare. Visade en sådan undersökning att behov förelåg av denna utbildning föreföll det naturligt att tillgodose behovet genom att på nordiskt plan anordna kurser eller seminarier. Utskottet var dock inte berett att utan vidare prioritera en eventuell sådan verksamhet på bekostnad av andra redan konstaterade samarbetsbehov på utbildningsområdet.

På förslag av utskottet beslöt rådet anta en rekommendation (nr 23) att undersöka behovet av fort- och vidareutbildning av lärare i Montessoripedagogik. Rekommendationen antogs med 61 röster.

Statsrådet Bengt Göransson svarade på en fråga angående vilka åtgärder Sveriges regering ämnade vidta för att alla finska barn i Sverige skulle ha möjlighet att få *undervisning på finska i såväl grundskolan som gymnasieskolan*. Av svaret framgick att hemspråksreformen 1977 skapat möjligheter till undervisning i och på modersmålet i första hand inom grundskolans ram inte bara för nordiska medborgare i Sverige utan för alla elever som hade ett annat hemspråk än svenska.

Vidare framgick att även inom gymnasieskolan fanns möjligheter till undervisning på finska. I Stockholm pågick sedan 1978 en försöksverksamhet i syfte att ge finskspråkiga ungdomar med bristfälliga kunskaper i svenska möjlighet att bedriva gymnasiala studier. Om denna försöksverksamhet slog väl ut, var statsrådet Göransson positiv till en spridning av verksamheten för att underlätta för elever utan svensk grundskoleutbildning eller med bristfälliga kunskaper i svenska att tillgodogöra sig gymnasial utbildning. När det gällde finskspråkig undervisning inom gymnasieskolan måste det emellertid vara klart att samma utbud på kurser och linjer inte kunde erbjudas på finska som på svenska.

På en fråga om vilka planer Sveriges regering hade för att höja *standarden i undervisningen av ämnet svenska som andra språk* svarade statsrådet Lena Hjelm-Wallén, att frågan om den framtida utbildningen i svenska som främmande språk för klasslärare för närvarande var under beredning i regeringskansliet eftersom den nuvarande situationen inte var helt tillfredsställande. Vissa åtgärder hade dessutom redan vidtagits genom att svenska som främmande språk sedan höstterminen 1983 kunde ingå som ett ämne på den språkvetenskapliga ämneslärarlinjen. Dessutom kunde svenska som främmande språk läsas som tillvalskurs på klasslärarlinjerna och inom fortbildningskurser för verksamma lärare.

Forskningssamarbete

Ett medlemsförslag hade väckts, av bl. a. Rune Gustavsson, Gunnel Jonäng och Karin Söder, om *framtidsforskning rörande Norden*. Kulturutskottet anmälde vid sessionen att behandlingen av medlemsförslaget fortsatte i utskottet, med anledning av att det i Norge hade initierats studier av den art som medlemsförslaget syftade till, i första hand ett förprojekt kallat "Alternativ Norden". Stortinget hade beviljat ett anslag för detta projekt på 1,2 miljoner norska kronor. Arbetet skulle vara avslutat 1984 och därefter utvärderas. Utskottet fann i likhet med några av remissorganen att den slutliga behandlingen av medlemsförslaget borde avvakta utfallet av det norska förprojektet.

Ett medlemsförslag hade väckts av bl. a. Gunnel Jonäng om ett *seminarium om skapande samarbete i Norden*. I medlemsförslaget föreslogs en rekommendation till ministerrådet att arrangera ett seminarium för experter och beslutsfattare inom olika områden, för att behandla möjligheterna till gemensamma forskningsprojekt inom begreppet *skapande samarbete*

och angående metoderna för sådant samarbete som en del av framtidsforskningen. Medlemsförslaget tangerade ett forskningsområde med anknytning till pedagogik, socialpsykologi och psykiatri men hade också beröringspunkter med framtidsforskning. Utskottet uppfattade det föreslagna seminariet som ett seminarium bland andra och ansåg att det var de presumtiva arrangörernas sak att i likhet med andra arrangörer av nordiska seminarier ansöka om anslag från de nordiska stödordningarna.

Rådet följde utskottets förslag att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget.

Allmänskulturellt samarbete

Ett medlemsförslag hade väckts om stöd till nordiska utställningar.

Utskottet ansåg att motiveringen för ett ökat utställningsutbyte var att stärka kulturgemenskapen, att befrämja kulturförståelsen i vid mening men också att göra det lättare att följa utvecklingen i de övriga nordiska länderna på t. ex. konstens olika områden. Med utställningar avsågs därvid inte bara konstupställningar av olika slag men också andra utställningar av allmän och speciell karaktär. Utgångspunkten för verksamheten borde vara att Nordiskt konstcentrum hade ansvaret för anordnandet och finansiering av vandringsutställningar på den visuella konstens område. Utskottet ansåg att ett särskilt anslag för utställningsutbyte skulle ge bättre möjlighet till kontinuitet där sådan behövdes men också tillgodose engångsbehov inom de mest olikartade områden.

På förslag av utskottet beslöt rådet anta en rekommendation (nr 22) till Nordiska ministerrådet att på den nordiska kulturbudgeten inta ett särskilt anslag till stöd för nordiskt utställningsutbyte. Rekommendationen antogs med 64 röster mot 1.

Ett medlemsförslag hade väckts om stöd för regional nordisk informationsverksamhet. I förslaget hemställdes att Nordiska ministerrådet skulle utreda förutsättningarna för att utverka budgetmedel för bestridande av den offentliga andelen av de medel som erfordrades för upprätthållandet av de regionala nordiska informationskontoren även efter den nu pågående försöksverksamheten vid årsskiftet 1984–85.

Utskottet var positivt till den regionala informationsverksamhet som föreningarna bedrivit i form av en försöksverksamhet under 1981–84 genom informationskontor på sju orter runt om i Norden. Utskottet motsatte sig inte att verksamheten kunde fortsätta. När det gällde finansieringen så hade utskottet en annan uppfattning än flertalet remissorgan, som givit uttryck för att medel över den nordiska kulturbudgeten också i fortsättningen skulle kunna utgå. Av principiella skäl ansåg utskottet att det var varje nordiskt lands ensak att stödja den regionala verksamhet som föreningarna Norden bedriver i respektive land. Informationskontoren utgjorde här inget undantag, utan de var integrerade i föreningarna Nordens verksamhet. Utskottet ansåg alltså att medel över den nordiska

kulturbudgeten inte skulle beviljas till reguljär verksamhet av det nu aktuella slaget. Inte heller fann utskottet skäl att försöksverksamheten förlängdes. Mot bakgrund härav föreslog kulturutskottet att rådet rekommenderade de nordiska ländernas regeringar att skapa förutsättningar för förningarna Norden att efter 1984 bedriva regional informationsverksamhet i därför lämpliga former och lämplig omfattning.

Under debatten i plenum ifrågasattes det av kulturutskottet framlagda förslaget mot bakgrund av att det inte fanns garanti för att regeringarna skulle ställa medel till förfogande för informationskontorens verksamhet efter 1984 och att det därför borde vara nordisk finansiering.

På förslag av utskottets förman beslöt rådet med 66 röster mot 1 att återremittera medlemsförslaget till kulturutskottet för förnyad behandling.

I ett medlemsförslag hade hemställts *om ökat stöd till nordiskt idrottsutbyte*. Utskottet ansåg att det nordiska idrottsutbytet fortsatt borde utvecklas. Tyngdpunkten borde därvid ligga på breddidrotten, och särskild hänsyn tas till utkantsområdenas behov. Utskottet ansåg alltså att anslaget till idrottssamarbetet på den nordiska kulturbudgeten borde höjas. Utskottet erinrade i detta sammanhang om sin i annat sammanhang uttalade uppfattning om värdet av att pröva möjligheten att för nordiskt samarbete på nationell budget öronmärka en viss del av anslagen till folkrörelserna i tillägg till stödordningarna på den nordiska kulturbudgeten.

Utskottet fann det också vara önskvärt att det anordnades en nordisk idrottskonferens. Denna borde dock för att bli meningsfull rekrytera fler deltagargrupper än enbart riksidsrottsförbunden och ha ett vidsträcktare syftemål än enbart stödet till nordiskt idrottsutbyte. Som exempel kunde nämnas de sociala, hälsomässiga och uppfostringsmässiga aspekterna på idrotten. Däremot avstyrkte utskottet förslaget om att det skulle inrättas ett särskilt nordiskt idrottsutskott.

På förslag av utskottet beslöt rådet anta en rekommendation (nr 24) till Nordiska ministerrådet att fortsatt förbättra förutsättningarna för ett ökat nordiskt idrottsutbyte.

Rekommendationen antogs med 63 röster.

Ett medlemsförslag hade väckts av bl. a. Ingrid Sundberg om *samnordisk pensionärskultur*.

Medlemsförslaget avsåg en utredning om förutsättningar för att trygga fortsättningen av det med stöd från nordiska kulturfonden inledda nordiska samarbetet till förmån för samnordiska kulturaktiviteter för pensionärer. Medlemsförslagets huvudsyfte var att utverka stöd åt samnordiska kulturaktiviteter för pensionärer, ett syfte som enligt utskottet var vällovligt och förtjänade uppmärksamhet. Eftersom det emellertid på nordiskt plan redan existerade stödordningar i form av nordiska och bilaterala fonder ur vilka stöd för den här aktuella verksamheten kunde sökas, fanns ej behov av någon särskild utredning av frågan.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget.

En fråga ställdes om vad regeringarna i Danmark, Finland, Island och Sverige gjort för att utöka antalet författarstipendier för studieresor till annat nordiskt land. Av meddelandet om rekommendation nr 9/1981 angående de nordiska författarstipendierna hade framgått att Norge ökat bidraget till nordiska författarstipendier, vilket gav möjlighet till ytterligare ett större eller två mindre stipendier från och med 1984. Frågeställaren efterlyste liknande åtgärder i de andra länderna. Statsrådet Bengt Göransson framförde i sitt svar att Finland 1983 hade höjt stipendiebeloppen från 5 000 svenska kronor till 5 000 finska mark. I Danmark prövades möjligheten av en justering av den samlade bevillingen till författarstipendier och i detta sammanhang skulle möjligheten att få till stånd ytterligare ett författarstipendium undersökas.

För Islands och Sveriges del hade man inom ramen för de nationella budgetarna inte haft möjlighet att öka antalet författarstipendier. I Sverige har dock gjorts en viss prisjustering av beloppen. Statsrådet Göransson nämnde avslutningsvis, att det i de enskilda länderna fanns andra möjligheter än de nordiska författarstipendierna för att stödja utbyte av författare mellan de nordiska länderna.

Radio- och TV-samarbetet

Ett medlemsförslag hade väckts av bl. a. Ingrid Sundberg, om *samarbete i frågor om mottagande av utomnordiska TV-satellitsändningar*. Beträffande tekniskt samarbete i fråga om mottagande av utomnordiska TV-satellitsändningar noterade utskottet att det redan förekom samarbete på detta område och att det därför inte syntes vara behov av ytterligare åtgärder i denna del från rådets sida. Vad gällde frågan om reklamens vara eller icke vara i elektroniska massmedier noterade utskottet att denna debatterades livligt framförallt i Danmark, Norge och Sverige. I detta skede ansåg sig utskottet inte kunna ta ställning till själva sakfrågan eftersom förutsättningar för ett sådant ställningstagande ännu inte skapats på nationellt plan. Det ansågs dock väsentligt för det framtida mediasamarbetet i Norden att länderna inte var för sig fattade ensidiga beslut om förändring av den nuvarande situationen och därigenom riskerade att försvåra samarbetet.

På förslag av utskottet beslöt rådet anta en rekommendation (nr 21) till de nordiska ländernas regeringar att i samråd ta ställning till frågan om reklamens plats i de elektroniska massmedierna. Rekommendationen antogs med 64 röster.

Ett medlemsförslag hade väckts om *gemensamt nordiskt förbud mot spridning av reklam via kabel- och satellit-TV*. Medlemsförslaget avsåg också åtgärder för att främja det icke-kommersiella radio- och TV-samarbetet i Norden genom programutbyte via Nordvisionen och genom ökade

samproduktioner. Även om det inte i princip var någon skillnad mellan de förbud mot reklam i TV som gällde i Danmark, Norge och Sverige och det förbud som medlemsförslaget syftade till, var utskottet inte berett att till den delen förorda medlemsförslaget. Såvitt gällde medlemsförslagets andra del om att främja de icke-kommersiella nordiska radio- och TV-samarbetet konstaterade utskottet att det redan fanns en rekommendation om detta syfte.

Rådet följde utskottets förslag att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget.

Statsrådet Bengt Göransson svarade på en fråga angående *samarbete om TV-program för sjöfolk*. Av svaret framgick att viss verksamhet förekommer i Danmark, Finland, Norge och Sverige med distribution av ett urval av det egna landets TV-program till fartyg inom handelsflottan. Utbudet var huvudsakligen så kallade egenproducerade program av underhållningskaraktär och verksamheten finansierades i dessa länder huvudsakligen av statliga medel.

Ministerrådet hade tidigare framhållit de upphovsrättsliga problemen då det gällde att bygga ut de existerande verksamheterna till att omfatta en samnordisk distribution. Ministerrådet hade även understrukt rimligheten i bilaterala kontakter mellan relevanta myndigheter och organ för att eventuellt få till stånd bilaterala lösningar innan frågan eventuellt kunde lösas samnordiskt. Statsrådet Göransson informerade om att ministerrådet i april 1984 anordnade en konferens om nordiska videoprogramfrågor. Konferensprogrammet upptog även frågan om distribution av TV-program till sjöfolk i syfte att klarlägga eventuella möjligheter till nordiskt samarbete inom området. Avslutningsvis anfördes att konferensresultat borde avvägkas innan en mer utförlig redogörelse av situationen i Norden gavs och frågorna på nytt realitetsbehandlades.

D 2.3. SOCIAL- OCH MILJÖUTSKOTTET

Arbetsmarknads- och arbetsmiljöfrågorna har haft en framträdande plats i utskottets arbete under tiden efter 31:a sessionen. Överläggningar har förts med ministerrådet om ett nytt samarbetsprogram för arbetsmiljöområdet och utskottet anordnade ett särskilt seminarium i frågor kring arbetstid, sysselsättning m. m. i ett mer övergripande perspektiv. Narkotikafrågorna blev även vid denna session föremål för en ny rekommendation och miljöfrågor diskuterades livligt vid sessionen.

Medlemmar

Svenska medlemmar i utskottet har varit Rune Gustavsson (c), Tyra Johansson (s) och Grethe Lundblad (s). Tyra Johansson ersattes den 23 februari av Arne Andersson (m).

Möten

Utskottet har hållit möten den 9–10 maj 1983 i Göteborg, den 26 augusti–9 september på Grönland, den 19–20 september i Bolkesjö (Norge), den 15–16 november i Mariehamn, den 14 december i Köpenhamn, den 26–27 januari 1984 i Stockholm samt den 26 och 28 februari i samband med rådets session i Stockholm. Grönlandsmötet ägnades till stor del åt att öka utskottets kännedom om arbetsmarknad och miljö, sociala förhållanden och trygghetssystem samt hälso- och sjukvård på Grönland. I samband med mötet i Bolkesjö arrangerade utskottet ett seminarium på temat "Arbetet i Norden". Vid novembermötet höll utskottet överläggningar med dels arbetsmarknadsministrarna, dels arbetsmiljöministrarna. Seminariet och de båda ministermötena hade förberetts av var sin arbetsgrupp inom utskottet.

Utskottet var representerat vid det nordiska social- och hälsovårdsmötet i augusti 1983.

Behandlade saker

Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Utskottet återkom i sitt betänkande över årets berättelse till sina tidigare framförda påpekanden angående ministerrådets samarbete under rubriken "tekniken och framtiden" vad gällde tendensen att prioritera samarbetet inom de ekonomiska, industriella och tekniska områdena på bekostnad av socialpolitik, hälsopolitik, jämställdhet och miljö. Det fanns en fara för att utredningar och riktlinjer för ett datateknologiskt program förbigick människan. Den tekniska utvecklingen måste styras på ett sådant sätt att dess mänskliga konsekvenser blev positiva. Utskottet uttalade sig positivt för kartläggningsarbetet inom ministerrådet i anslutning till begreppet "Nordiskt medborgarskap". Utskottet underströk liksom tidigare betydelsen av att den nationella uppföljningen av de nordiska samarbetsavtalen ägnades den allra största uppmärksamhet. I annat fall förelåg enligt utskottet risk för att det nordiska samarbetet utvecklade sig till något fritt svävande utan förankring på nationellt plan och till nackdel för den nordiska medborgaren.

Vad gällde arbetsmarknadssamarbetet ansåg utskottet att den fundamentala utgångspunkten för arbetsmarknadspolitiken måste vara att söka maximera sysselsättningen, inte endast att minimera arbetslösheten. Detta innebar att en sådan ekonomisk politik borde drivas som minimerade behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Häri ingick att goda villkor och möjligheter borde skapas för nyföretagande och för små och medelstora företag, som var en viktig del av näringslivet både utifrån sysselsättnings och förnyelsesympunkter. Utskottet upprepade sina synpunkter från föregående år att samarbetsinsatserna måste intensifieras för att hindra de stora mänskliga, sociala och ekonomiska problem som ungdomsarbetslösheten innebär. Problemen på arbetsmarknaden kunde alltså inte övervin-

nas med enbart traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Kraven på samordning med närings-, ekonomiska- och familjepolitiska insatser växte sig allt starkare. Nya produktionsområden som miljövärdsteknik, energiteknik och bioteknik kunde t. ex. ge nya arbetstillfällen.

Vidare uttalade utskottet sin tillfredsställelse över att ministerrådet lagt fram ett förslag om ett reviderat samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet. Utskottet uttalade än en gång sitt stöd för projektet om arbetstids- och semesterlagstiftningens effekter som slutförts och skulle följas upp av ett tvärsektoriellt samarbete för att kartlägga förutsättningar för en betydande arbetstidsförkortning. Utskottet hänvisade till sitt eget seminarium i september 1983 med temat "Arbetet i Norden". Frågan om en nordisk arbetsmiljökonvention hade på nytt tagits upp vid utskottets möte med arbetsmiljöministrarna i november 1983. Utskottet ställde sig helt oförstående till ministerrådets negativa inställning till en sådan konvention och hemställde om att ministerrådet vid den 33:e sessionen skulle redovisa de hinder som förelåg för att en nordisk arbetsmiljökonvention kunde ingås.

Enligt utskottets mening var det angeläget att höja ambitionsnivån i det nordiska socialpolitiska samarbetet, allra helst i en resursknapp tid. Beträffande barn-, ungdoms- och familjepolitiskt samarbete erinrade utskottet om sin tidigare hemställan till ministerrådet att samarbetet om barns miljö och uppväxtvillkor måste intensifieras bl. a. vad gällde goda uppväxtmiljöer som innebär förbättrade relationer mellan barnen och vuxenvärlden. Inom få områden fann utskottet nordiskt samarbete så angeläget som på handikappområdet. Till de områden som utskottet prioriterar högst hör samarbetet mot rusmedelsmissbruk. De sociala problem som missbruket av alkohol, droger och psykofarmaka lett till i samtliga nordiska länder tillhörde de största utmaningarna inom den sociala samarbetssektorn. Det nordiska samarbetet på detta område kunde medverka till att reducera dessa problem och borde därför utbyggas och fördjupas.

Såvitt gällde miljövärdområdet konstaterade utskottet med tillfredsställelse att kampen mot luftföroreningar, ett av de samarbetsområden som utskottet anser särskilt viktigt, också av ministerrådet getts hög prioritet. Försurningskatastrofen var inte bara ett miljöproblem utan får också omfattande ekonomiska konsekvenser. Utskottet fann det arbete som inom ministerrådet bedrevs beträffande bilavgasproblemen värdefullt och ansåg att de nordiska länderna borde ingå en överenskommelse om blyfri bensin.

I sammanhanget påpekades att den nordiska miljöskyddskonventionen inte efterlevts vid ett antal tillfällen. Utvecklingen hade sålunda visat att det varit lättare att ingå konventionen än att fullfölja dess syfte och intentioner.

I sina kommentarer till jämställdhetsavsnittet i berättelsen upprepade utskottet sin hemställan från föregående år om att en analys borde företas av orsakerna till födelsetalens förändring över en längre tidsperiod. Sambandet familjepensionssystem, reproduktionskostnadsfördelning, nativi-

tet, jämställdhet var ett utforskat ämne i de nordiska länderna. Utskottet hade tidigare påtalat bristen på jämställdhet inom forskningsområdet men kunde nu notera att ministerrådet uppmärksammat såväl kvinnliga forskares villkor som kvinnoforskningen.

Mot bakgrund av avsnittet om livsmedelsfrågor i ministerrådsberättelsen och även av replikskiften vid tidigare sessioner påpekade utskottet att de nordiska länderna hade ganska olika krav på näringsämnens hygieniska kvalitet, vilket i praktiken innebär handelshinder och en extra belastning för producenten/importören och för livsmedelskontrollen. Utskottet hemställde därför att problem inom livsmedelsområdet av handelsteknisk natur skulle ägnas ökad uppmärksamhet.

Utskottet kommenterade slutligen ett förslag från Nordiska forskningspolitiska rådet till handlingsprogram för dess verksamhet. Utskottet uttalade sitt stöd för programmet och fann det positivt att den ojämna könsfördelningen på forskningsområdet uppmärksammades i programmet.

Rådet antog utskottets förslag til yttrande (nr 3) med 65 röster.

Social- och hälsovård

I ett medlemsförslag hade hemställts om en rekommendation till ministerrådet att i brådskande ordning vidta åtgärder för att upprätta ett *nordiskt centrum för hjärtransplantationer*. Då det av remissorganens svar bl. a. framgick att ett enda nordiskt centrum inte torde vara realistiskt utan att denna verksamhet borde koncentreras till ett centrum i varje land, eventuellt två i Sverige, men krävde nära samarbete över gränserna, ansåg utskottet att rådet inte borde företa sig något i anledning av medlemsförslaget. Rådet följde utskottets förslag.

I ett medlemsförslag hade hemställts om en rekommendation till ministerrådet att företa en utredning av *de genom olyckor i trafiken hjärnskadades livssituation*.

Utskottet noterade att en noggrann och kvantitativ värdering av skullskadesviter efter olyckor i trafiken f. n. saknades. Det var väsentligt att skullskadorna blev föremål för en skärpt uppmärksamhet med registrering av skadorna och deras verkan beträffande såväl fysisk som psykisk ohälsa.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 8) till ministerrådet att 1/ företa en utredning av de genom olyckor i trafiken hjärnskadades livssituation, omfattande arbetslivet, den sociala situationen, inkomstnivån, rehabiliteringsmöjligheterna och familjelivet – som ett första steg i en sådan utredning borde resultaten av eventuellt befintliga eller redan pågående nationella undersökningar inom området kartläggas – 2/ på grundval av denna utredning föreslå åtgärder på nordiskt och nationellt plan i syfte att förbättra de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning. Rekommendationen antogs med 60 röster.

Sten Svensson hade tillsammans med andra rådsmedlemmar hemställt om en rekommendation till ministerrådet att utarbeta ett gemensamt *nor-*

diskt handlingsprogram mot narkotika och att utreda förutsättningarna för ett gemensamt data- och informationssystem med sikte på att få ett bättre beslutsunderlag för att bekämpa narkotikaproblemen.

Utskottet erinrade i sitt omfattande betänkande om de olika åtgärder som vidtagits på nordiskt plan för att bekämpa rusmedelsproblemen. I det aktuella fallet begränsades utskottets ställningstagande till narkotikaproblemet som måste anses höra till ett av samhällets svåraste medicinska och sociala problem med åtföljande ekonomiska konsekvenser såväl för individen som för samhället i stort. Norden måste betraktas som en gemensam narkotikamarknad. Problemet kunde därför inte bekämpas med framgång av de nordiska länderna vart och ett för sig. Samordnade och koordinerade åtgärder måste vidtas. Målsättningen för de nordiska länderna måste vara att inte någon form av narkotika accepterades som inte var medicinskt betingad. Insatserna för att bekämpa narkotikamissbruket måste ökas samt koordineringen av det nordiska samarbetet fortsättningsvis förstärkas. Detta borde ske inom ramen för ett program med konkret genomslagskraft på det nationella planet. Utskottet åberopade också arbetet inom Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor med ett nordiskt handlingsprogram mot narkotika. Utskottet utgick från att kontaktmannautskottets förslag skulle överlämnas till rådet i form av ett ministerrådsförslag. Mot utskottets förslag till rekommendation reserverade sig en dansk utskottsmedlem, som menade att ett handlingsprogram inte skulle medföra några praktiska fördelar utöver de insatser som redan gjordes.

På utskottets förslag beslöt rådet att anta en rekommendation (nr 9) i enlighet med medlemsförslagets yrkande. Rekommendationen antogs med 69 röster mot 5.

Rune Gustavsson hade ställt en fråga till ministerrådet huruvida ministerrådet ansåg att *Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor* hade en inplacering i det nordiska samarbetet, som gjorde det möjligt för kontaktmannaorganet att fullgöra sin synnerligen viktiga funktion och vad ministerrådet i annat fall avsåg att göra.

Av svaret framgick bl. a. att man på regeringssidan strävade efter att finna en organisationsform med största möjliga flexibilitet och minsta möjliga byråkrati. Samtidigt var det viktigt att inrätta kanaler för information till och från ministerrådets olika organ som samtidigt skulle medföra att parlamentarikerna fick den information om narkotikasamarbetet som de önskade. Vid det slutliga beslutet i dessa organisationsfrågor skulle man ha i beaktande de synpunkter som framfördes av rådet, bl. a. i anslutning till ovannämnda medlemsförslag.

I ett medlemsförslag hade bl. a. Tyra Johansson och Grethe Lundblad hemställt om en rekommendation till de nordiska ländernas regeringar att *ge socialmedicinen en starkare ställning* i såväl grundutbildningen som i den medicinska efter- och vidareutbildningen. Vidare hemställdes om en rekommendation till regeringarna att utöva en skärpt kontroll över förskrivning av medicin, som hade vanebildande verkan.

Utskottet framhöll att det var nödvändigt att tillämpa en helhetssyn på människan och hennes hälsa. Denna syn hade emellertid ännu inte trängt igenom i utbildningen av nordisk vårdpersonal. Nya insatser måste koncentreras på förebyggande åtgärder inriktade på områden som låg utanför den egentliga hälso- och sjukvården. Utskottet delade förslagställarnas uppfattning att kunskapsområdet socialmedicin som en del i samhällsmedicinen borde få en starkare ställning i läkarnas grund-, vidare och fortbildning. Såvitt gällde förslaget om en skärpt kontroll över förskrivning av vanebildande läkemedel fann utskottet inga skäl för en ytterligare skärpning. Däremot borde övervakningen effektiviseras och studier av läkemedelsbruket initieras bl. a. för att finna orsaker till stora regionala skillnader i förbrukningen av psykofarmaka.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 11) till de nordiska ländernas regeringar att kunskapsområdet socialmedicin som en del av samhällsmedicinen får en starkare ställning i såväl grundutbildningen som i efter- och vidareutbildningen av hälso- och sjukvårdspersonal. Rekommendationen antogs med 66 röster.

Gunnar Björk, Ulla Ekelund, Rune Gustavsson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Karin Söder och Ola Ullsten hade tillsammans med andra medlemmar av rådet hemställt om en rekommendation till ministerrådet att låta utarbeta ett *handlingsprogram för läkemedelsregistrering i Norden*.

Utskottet instämde i förslagsställarnas uppfattning att ett handlingsprogram borde utarbetas för att göra registreringen av läkemedel i de nordiska länderna likvärdig och på sikt möjliggöra nordiskt godkännande av läkemedel som undersökts och registrerats i ett land. Det räckte inte enbart med de gemensamma riktlinjer för klinisk prövning av läkemedel och ansökan om registrering som antagits av Nordiska läkemedelsnämnden 1983 utan det var tid för ett handlingsprogram för att omsätta dessa riktlinjer i praktiken. Harmoniseringssträvandena måste även resultera i en likartad tillämpning av riktlinjerna och likartad värdering av dokumentationen. Det var därför väsentligt att antagna riktlinjer var väl genomarbetade och förankrade i respektive länder.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 12) i enlighet med medlemsförslagets yrkande. Rekommendationen antogs med 59 röster.

I ett medlemsförslag hade hemställts om en rekommendation till ministerrådet att verka för att de nordiska radio- och televisionsbolagen vid lämplig tidpunkt, t. ex. år 1986 eller 1987, genomförde en samtidig *programserie om cancer* och dess förebyggande i alla de nordiska länderna. Utskottet konstaterade, att stora förhoppningar kunde knytas till pågående cancerforskning men att ökat ekonomiskt stöd var angeläget. Med hänsyn till att staten inte mer än till en del tog ansvar för cancerforskningens finansiering var behovet av frivilligt ekonomiskt stöd obestridigt. Det kunde enligt utskottet finnas ett klart motiv för cancerorganisationerna att

överväga en gemensam satsning för att åstadkomma genomslagskraft. Enligt vad utskottet inhämtat tillhörde det undantagen att rundradiobolagen deltog i kampanjer av detta slag. Rundradioorganisationerna svarade själva för de undantag som gjordes. Mot bakgrund härav beslöt rådet att istället för att anta en rekommendation anmoda rådets presidium att uppmärksamma rundradioorganisationerna på angelägenheten av att i anslutning till den samnordiska informationsverksamheten om cancer, som de riksomfattande cancerföreningarna i Norden planerar, besluta om en samtidig insamlingsperiod, förslagsvis 1986 eller 1987.

Tyra Johansson hade ställt en fråga till ministerrådet hur långt man kommit i samordning av de nordiska ländernas hållning till en *internationell barnkonvention* samt hur ministerrådet såg på möjligheterna att få till stånd en konvention av reell betydelse.

I svaret gavs en redogörelse för det arbete som bedrevs i en arbetsgrupp under FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna där de nordiska representanterna var mycket aktiva och bl. a. lagt fram kompromissförslag till ett antal artiklar i den tilltänkta konventionen, vilka arbetsgruppen enats om. Särskild uppmärksamhet hade riktats mot frågor om barns rätt till självbestämmande och hur dessa frågor reglerades i de nordiska ländernas lagstiftning. Om arbetet fortsatte enligt de riktlinjer som utstakats, fanns det enligt ministerrådet goda skäl att hoppas att konventionen skulle få reell betydelse.

En fråga hade ställts vilka åtgärder Finlands och Sveriges regeringar ämnade vidtaga för att *pensionärerna skulle bevara sina förmåner vid flyttning från Sverige till Finland*. Socialminister Sten Andersson påpekade i sitt svar att de nationella förmånssystemens uppbyggnad och förmånsnivåerna aldrig kunde vara identiska i två nordiska länder, varför det vid flyttning uppstod förändringar i förmånsnivån, som för den enskilde ibland var positiva, ibland negativa. Vid ett möte mellan socialministrarna hade de i frågan aktualiserade problemen diskuterats och man hade beslutat inleda samarbete på tjänstemannaplanet för att skapa klarhet i problematiken kring pensionsfrågorna. Den nordiska socialkonventionens bestämmelser skulle bilda basen för dessa diskussioner.

Miljövård

Rune Gustavsson, Tyra Johansson och Grethe Lundblad hade tillsammans med andra rådsmedlemmar hemställt om en rekommendation till ministerrådet att vidta åtgärder i syfte att åstadkomma en gemensam nordisk *räkenskapsmodell för naturresurser*.

Utskottet noterade, att naturresursräkenskaper bäst kunde beskrivas som en metod att inom ramen för en enhetlig analysmodell belysa de komplexa samband som fanns mellan naturresurser, ekonomiska aktiviteter och miljöpåverkan. För att åstadkomma nya, förbättrade och jämförbara metoder för miljövärden och skötseln av naturresurserna i de nordis-

ka länderna önskade förslagställarna ett enhetligt system för hur resurserna skulle mätas och föreslog därefter en räkenskapsmodell. Utskottet hade dock stannat för att föreslå en beskrivningsmodell då utskottet ansett det nödvändigt att behålla en vidare ram för statistisk beskrivning av miljö- och naturresurserna och låta kopplingarna till det ekonomiska systemet utgöra en del av en mer omfattande beskrivning. Utskottet ansåg det lämpligt att utgå ifrån de erfarenheter som gjorts vid Norges statistiska centralbyrås arbete med utvecklingen av resursräkenskaper. Modellen borde kunna byggas ut med anpassning till de enskilda ländernas förutsättningar och behov. Utveckling av en modell för beskrivning av naturresurser var en uppgift som borde kunna lösas bättre och till lägre kostnad genom nordiskt samarbete.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 10) till ministerrådet att vidta åtgärder i syfte att åstadkomma en gemensam nordisk beskrivningsmodell för naturresurser. Rekommendationen antogs med 58 röster.

En fråga hade ställts till ministerrådet vilka initiativ ministerrådet avsåg att vidta för att utveckla och förbättra effektivitet, standard och kontroll i det *europiska miljövärdssamarbetet*. Jordbruksminister Svante Lundkvist svarade med en översikt över pågående internationellt arbete inom OECD och ECE. Betydelsen av ECE-konventionen om gränsöverskridande luftföroreningar var att man därigenom skapat ett folkrättsligt bindande miljöavtal, som omfattade både öst och väst. Förutsättningar för ett initiativ till en mer allmän miljökonvention för Europa fanns inte för den närmaste framtiden.

Rune Gustavsson hade ställt en fråga till ministerrådet beträffande vad de nordiska ländernas regeringar gjort för att driva på det *internationella samarbetet i försurningsfrågan*. I svaret erinrades om att ECE-konventionen trätt i kraft den 16 mars 1983 samt att de nordiska länderna arbetade aktivt för att få alla ECE-länderna att ansluta sig till det nordiska förslaget om 30 procents reduktion av de årliga svavelutsläppen inom de närmaste 10 åren. Frågan skulle dryftas både på ministernivå inom ECE och i konventionens särskilda myndighet. Vidare hänvisades till ministerrådets projektverksamhet och det forskningsarbete de nordiska länderna bedrev för att stärka sitt deltagande i det europeiska övervakningssystemet. Genom att Nordiska ministerrådet enats om att de nordiska länderna för egen del skulle följa förslaget om 30 procents minskning av svavelutsläppen, intog Norden en ledande ställning vad gällde bekämpning av luftföroreningar.

Tyra Johansson hade ställt en fråga hur ministerrådet såg på de dittills uppnådda resultaten av *samarbetet om fordonsavgaser* och på möjligheterna att uppnå miljöskyddsprogrammets målsättning. Svaret innehöll bl. a. en redovisning av pågående samarbete vad gällde avgaser och buller från fordon liksom de internationella kontakter som tagits. Vad gällde

Nordiska rådets 1983 framförda önskemål, att de nordiska länderna skulle ingå en överenskommelse om blyfri bensin ansåg ministerrådet inte att det för tillfället fanns behov av ett formellt avtal härom. Miljöministrarna hade emellertid enats om att de nordiska länderna snarast möjligt borde skärpa kraven vad gällde förorenade utsläpp från fordon till en nivå som kunde uppnås med bästa tillgängliga teknik. Detta förutsatte i sin tur blyfri bensin och ministrarna var eniga om att bilisterna i de nordiska länderna snarast borde få tillgång till blyfri bensin.

En fråga hade ställts av en dansk rådsmedlem när Sveriges regering kunde dokumentera, att den danska oron kring *atomavfallsfartyget Sigyns* transport av högaktivt avfall i danska farvatten var ogrundad samt att sjötransport var den säkraste transportformen. Statsrådet Birgitta Dahl erinrade i sitt svar bl. a. om de undersökningar som företagits av sjöfartsverket och den haverikommission som tillsatts efter *Sigyns* grundstötning. Dessa rapporter hade delgivits Danmarks miljöminister. Planerna för *Sigyns* transporter hade godkänts av den dåvarande danske miljöministern. Sveriges regering hade också förklarat sig beredd att lämna information i frågor av gemensamt intresse vad gällde sjötransporter av använt kärnbränsle genom fortlöpande samråd mellan berörda myndigheter och genom kontakter mellan berörda ministerier. Däremot var man ej beredd att tillsätta en gemensam dansk-svensk kommitté för att lösa de uppgifter som tillkom säkerhetsmyndigheter i Sverige. Säkerhetsmyndigheterna fick inte under några förhållanden sättas under politiska förmyndare.

Den danska rådsmedlemmen hade även ställt en fråga till Sveriges regering hur stort belopp Sverige dittills betalat för utbyggnaden av La Hauge enligt "80-avtalet" mellan Svensk kärnbränsleförsörjning och Cogema. Kunde garanti ges, att *svenskt kärnbränsle inte upparbetades* och att inte mer pengar betalades till den franska plutoniumindustrin till skada för Nordens rykte som u-landssolidariskt och – i vidaste bemärkelse – miljömedvetet? Statsrådet Birgitta Dahl erinrade i sitt svar om att de ekonomiska villkoren för upparbetning fastlagts i affärskontrakt mellan berörda företag och inte hade offentliggjorts. Hon betraktade dock den bindning till upparbetning som blev följden av den s. k. villkorslagen som olycklig. I den nya lag om kärnteknisk verksamhet som trätt i kraft 1984 förekom inga bindningar till upparbetning. Svenska regeringen avsåg ej att godkänna några nya upparbetningsavtal. Något av det från Sverige utförda bränslet hade inte heller upparbetats, då detta ej skulle ske förrän plutoniumstudier och andra studier genomförts. Mellan Frankrike och IAEA fanns avtal som säkerställde att någon risk för kärnvapenspridning denna väg inte förelåg.

Grethe Lundblad hade ställt en fråga till Norges regering hur regeringen motiverade att man ställt sig utanför internationella valfångstkommissionens beslut om *totalstopp för valfångsten* och huruvida regeringen, utöver den kvotminskning som skett, tänkte medverka till att förhindra utrotning av valarna.

Av svaret framgick, att Norges regering stödde sig på uppfattningen hos valfångstkommissionens vetenskapliga kommitté, som inte ställt sig bakom kommissionens beslut om temporärt stopp för all kommersiell valfångst fr. o. m. säsongen 1985–86. Grethe Lundblad beklagade Norges inställning och menade att det oftast var vetenskapsmännen från fångstnationerna som ställde sig negativa i den vetenskapliga kommittén. Hon ställde därför följdfrågan huruvida Norge tänkte besluta att avsevärt minska sin fångstkvvot under 1985 för att verkligen medverka till större säkerhet för valbeståndet i de arktiska havsområdena i Norden. Av det nya svaret framgick att Norge 1983 minskat sin fångst från över 1 700 till ca 650 valar i enlighet med den vetenskapliga kommitténs förslag. Det tillkom enligt norsk uppfattning den vetenskapliga expertisen att avgöra hur havets resurser skulle förvaltas.

Arbetsmiljö

Nordiska ministerrådet hade överlämnat ett förslag till reviderat nordiskt *samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet*. Förslaget hade i utkastform remissbehandlats av bl. a. arbetsmarknadens parter och dryftats med social- och miljöutskottet i november 1983. Utskottet var i stort positivt till det framlagda samarbetsprogrammet. Man hade två invändningar. Förslagets utgångspunkt och inriktning var för snäv eftersom det i stort sett endast använde industrisektorn som modell för sina åtgärdsförslag. Förslaget måste utvidgas till att omfatta miljön inom övriga arbetsområden, skolan och administrationen, hälso- och socialsektorn etc. Vidare borde arbetsmiljöprogrammet ta sin utgångspunkt såväl i mäns som kvinnors faktiska och specifika arbetsmarknadssituation. Trots de inbrytningar som kvinnor gjort inom en rad mansdominerade yrken under senare år var arbetsmiljön fortsatt utformad efter mäns behov och villkor. Utskottet fann att forskningen inom arbetsmiljöområdet fortfarande var otillräcklig och att en aktivare verksamhet för att initiera forskningsprojekt vore ändamålsenlig. Här pekade utskottet på Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet som en viktig utbildningsresurs. Utskottet återkom till sina i andra sammanhang framförda synpunkter på behovet av en arbetsmiljökonvention och hemställde att ministerrådet skulle identifiera och redovisa de hinder som förelåg för att en sådan konvention skulle kunna ingås. Vad gällde frågan om genomförande av revision av programmet framhöll utskottet att ny kunskap tillkommit sedan den senaste revisionen. Nya samsarbetsområden och ett större prioriteringstänkande hade utvecklats. Det var värdefullt att arbetsmarknadens parter på ett tidigt stadium fick möjlighet att delta i planeringen av förverkligandet av programmet.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 13) till ministerrådet att med beaktande av de synpunkter, inte minst vad gällde jämställdhet och arbetstider, som framförts av Nordiska rådet anta ett revide-

rat program för samarbete i arbetsmiljöfrågor samt att kontinuerligt och i fortlöpande kontakt med rådet och arbetsmarknadens parter vidareutveckla och fördjupa det nordiska arbetsmiljösamarbetet. Rekommendationen antogs med 53 röster.

Arbetsmarknad

Ministerrådet hade överlämnat ett förslag om revision av 1976 års överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om *regler för gottskrivning av kvalifikationsperioder* m. m. i samband med rätt till dagersättning enligt arbetslöshetsförsäkringen. Förslaget skulle få sin slutliga utformning efter att Nordiska rådet gett sina synpunkter.

Utskottet fann det angeläget med en översyn av denna överenskommelse mot bakgrund av både den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och den sociala trygghetskonventionen. Vid en revidering av sistnämnda konvention borde enligt utskottet övervägas att den aktuella överenskommelsen skulle intas i denna konvention för att därigenom uppnå största möjliga enhetlighet på alla sektorer beträffande den sociala tryggheten. Utskottet fann konventionstexten med alla dess invecklade hänvisningar rent tekniskt näst intill obegriplig. Överenskommelsen måste skrivas i en sådan form att alla kunde förstå dess innehåll och avsikt. Klarläggande tillämpningsdirektiv var nödvändiga för att konventionens bestämmelser skulle kunna föras ut i praktiken. Utskottet hade dessutom mer detaljerade synpunkter vad gällde artiklarna om gränsarbeten, samboende och permitterade arbetstagare.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 14) till ministerrådet att anta en reviderad överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet med de förändringar som social- och miljöutskottet föreslagit. Rekommendationen antogs med 55 röster.

En fråga hade ställts vilka åtgärder ministerrådet ämnade vidtaga för att etablera ett organiserat samarbete mellan *Nordiska akademikerrådet* (NAR) som arbetsmarknadspart å ena sidan och Nordiska ministerrådet å andra. Arbetsmarknadsminister Anna-Greta Leijon orienterade i sitt svar om de kontakter som ministerrådet regelbundet hade med arbetsmarknadens parter. Detta skedde genom att parterna fick möjlighet att lägga fram förslag om nordiska projekt och yttra sig över projektförslag genom att deras representanter inbjöds till möten på olika nivåer samt genom löpande information från ministerrådssekretariatet.

Mot bakgrund av rådets rekommendation nr 6/1977 angående ett *samordniskt program för förkortning av arbetstiden* hade en fråga ställts vilka åtgärder ministerrådet ämnade vidtaga för att åstadkomma ett sådant program. Arbetsmarknadsminister Anna-Greta Leijon pekade i sitt svar bl. a. på en nyligen utkommen utredning "Arbetstid i Norden" samt på att samarbetet i dessa frågor skulle byggas ut och samordnas tvärsektoriellt. Arbetstidsfrågor togs således upp inom olika nordiska samsamarbetssektorer

som arbetsmiljö, arbetsmarknadspolitik, jämställdhets- och regionalpolitik m. m. Samtidigt ville arbetsmarknadsministern dock varna för att se en förkortning av arbetstiden som en patentrösning på sysselsättningsproblemet. Dittills gjorda utredningar om sambandet mellan arbetstid och sysselsättning gav intet entydigt belägg för en sådan slutsats.

D 2.4. TRAFIKUTSKOTTET

Trafikutskottet har under tiden mellan sessionerna genom en särskild arbetsgrupp gjort en kartläggning av situationen på data- och telekommunikationsområdena. Samtliga utskottets medlemmar har därefter väckt ett förslag om ändring av utskottets namn till "kommunikations- och teknologikutskottet". Uppföljningen av NTÅ 1983 har utgjort en viktig del av utskottets arbete.

Medlemmar

Svenska medlemmar i utskottet har varit Karl-Erik Häll (s), Per Petersson (m) och Bengt Wiklund (s).

Möten

Utskottet har hållit möten den 25 april 1983 i Köpenhamn, den 27–29 juni på Nordkalotten, den 15 november i Mariehamn, den 23–24 januari 1984 i Stockholm samt den 26–28 februari i samband med rådets 32:a session i Stockholm. Vid aprilmötet överlade utskottet med representanter för Nordtel, Nordinfo och Scannet om telekommunikations- och data tekniska frågor. Vid junimötet på Nordkalotten överlade utskottet med representanter för SAS och A/S Norwing om tvärflygförbindelserna på Nordkalotten samt med representanter för Svenska Rymdbolaget om Tele-X-projektet. I Mariehamn fördes överläggningar med de nordiska trafikministrarna om bl. a. Öresundsförbindelserna. I samband med sitt januari-möte besökte utskottet Televerket och fick en orientering om den tekniska utvecklingen på tele- och datakommunikationsområdet.

Behandlade saker

Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Utskottet uttalade i sitt betänkande över *ministerrådets berättelse* tillfredsställelse över att nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT) förberett en utredning av skatte-, avgift- och taxepolitiken rörande person- och godstransporter, investeringspolitiken och direkta regleringar. Syftet var att ge en jämförande översikt över trafikpolitiska åtgärder under 1970- och 1980-talen i Norden.

I sammanhanget noterade utskottet, att ämbetsmannakommitténs projektverksamhet som huvudsakligen varit inriktad på vägforskning fått ökad tyngdpunkt på mer transportekonomiska och näringslivsanknutna frågor.

Utskottet kommenterade ämbetsmannakommitténs synpunkter på en omprioritering av satsningen på forskningsprojekt från större till i framtiden fler men mindre projekt. Denna målsättning stod enligt utskottet i motsatsförhållande till den tendens som märkts inom samarbetets andra organ. Utskottet kunde i och för sig acceptera förslaget såtillvida att det bidrog till smidigare och mer flexibel projektverksamhet. Ökad nationell finansiering fick dock inte hindra utskottets kontrollerande funktion eller försvåra översikten av samarbetets finansiering. Vidare hänvisades i betänkandet till att utskottet under året ägnat data- och telekommunikationsfrågor allt större uppmärksamhet. Utskottet ansåg att ministerrådet borde verka för att de kommunikationsmässiga intressena bättre tillvaratogs vid dess behandling av datateknologin. Vidare borde ministerrådet låta utvärdera den effektivisering och besparing inom kommunikationssektorn som blir följden av ökad datorisering och ny teleteknik.

Utskottet betonade vidare vikten av att transportavtalets bestämmelser sågs över i syfte att få till stånd en bättre överblick av samarbetsområdets finansiering inklusive finansiering på nationell budget samt ingående rapportering om samarbetets innehåll. Under året hade utskottet särskilt uppmärksammat trafiksäkerhetsfrågorna, framförallt verksamheten under nordiska trafiksäkerhetsåret (NTÅ) 1983. Utskottet fann att trafiksäkerhetsåret var ett exempel på praktiskt samarbete mellan många samarbetsorgan, både ideella och officiella, och uttalade förhoppningen att det var första steget i ett mera omfattande och folkligt förankrat praktiskt samarbete på trafiksäkerhetsområdet.

Liksom tidigare underströk utskottet betydelsen av den nationella uppföljningen av genomförda undersökningar och att ministerrådets beslut effektuerades. Ministerrådet borde bl. a. därför regelbundet redogöra för harmoniseringen av trafiklagstiftningen i Norden.

Såvitt gällde turistsamarbetet ansåg utskottet att större vikt borde läggas vid att utveckla turismens kulturella aspekter, och att ett planerat seminarium om kultur och turism borde ges prioritet.

Rådet antog utskottets förslag till yttrande (nr 5) med 58 röster.

Trafikpolitik

Elver Jonsson och Rolf Sellgren hade i ett medlemsförslag hemställt om en rekommendation till ministerrådet att vidta erforderliga åtgärder för en *fortsatt harmonisering av trafikpolitiken i Norden*.

Utskottet erinrade om att man i flera år eftersträvat att få en översikt som skulle möjliggöra en bedömning av vilka begränsade områden inom trafikpolitiken som skulle vara lämpliga och intressanta samarbetsområden. En kartläggning av trafikpolitiken i Norden var nödvändig för en bedömning av möjliga och önskvärda harmoniseringssträvanden. Även om det av resursskäl var nödvändigt att företa utredningen i etapper ville

utskottet understryka betydelsen av att alla trafiksektorer och transportmedel omfattades av analysen.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 19) till ministerrådet att snarast tillställa rådet en sammanställning över gällande riktlinjer för de nordiska ländernas trafik- och transportpolitik för att skapa underlag för framtida överväganden om ytterligare harmonisering av transportpolitiken i Norden. Rekommendationen antogs med 53 röster.

Däremot ville utskottet inte föreslå någon åtgärd av rådet med anledning av ett medlemsförslag av Per Petersson, Ingrid Sundberg och Bengt Wiklund m. fl. om en rekommendation till ministerrådet att dels intensifiera arbetet för att få till stånd enhetlig statistik över godstransporter i Norden dels låta utföra en *transportekonomisk undersökning av godstransporter* och godstransportkostnader inom Norden och mellan Norden och omvärlden.

Utskottet noterade att Nordisk kommitté för transportforskning (NKTF) föreslagit en transportstatistikgrupp för en omfattande uppdatering av den nordiska transportstatistiken, som redan påbörjats. Såvitt gällde förslaget om transportekonomisk undersökning av nordiska godstransporter och kostnaderna härför ansåg utskottet liksom flera remissinstanser att en allmänt formulerad utredning inte skulle ge sådan ny och pålitlig information på vilken de viktigaste transportlösningarna kunde baseras. Problemet torde enligt utskottet bäst lösas genom delstudier.

Rådet följde utskottets förslag.

Likaledes föreslog utskottet att rådet inte skulle företa sig något med anledning av ett förslag som väckts av Rune Gustavsson m. fl. om *energibesparing inom transport- och trafiksektorn*. Förslaget utmynnade i en hemställan om utarbetande av ett samordnat program för att ta tillvara möjligheterna till energibesparingar inom transport- och trafiksektorn.

Utskottet noterade att en rad samnordiska initiativ tagits på detta område och fann det därför inte motiverat att föreslå ytterligare åtgärder angående energibesparingar inom transport- och trafiksektorn. Utskottet beslöt emellertid hemställa i en skrivelse till ämbetsmannakommittén för transportfrågor om en översikt av det samnordiska energibesparingsarbetet på denna sektor.

Rådet följde även här utskottets förslag.

Mellanriksförbindelser

En finländsk rådsmedlem hade föreslagit en rekommendation till regeringarna i Finland och Sverige att företa en grundlig utredning av förverkligandet av *landförbindelse under Kvarken* i form av en järnvägstunnel inbegripande en kartläggning av projektets ekonomiska-, miljömässiga- och regionalpolitiska effekter.

Utskottet åberopade tidigare behandling i rådet av medlemsförslag i samma ämne, vilka avvisats med hänvisning bl. a. till att ett förbättrande

av vägförbindelserna genom anläggande av vägbankar från fastlandet till den yttre skärgården utgjorde en framtidsplan som förutsatte avsevärt större trafik än vad som förekom vid ifrågavarande tidpunkt. Dessa skäl liksom även miljö- och kostnadsmässiga gjorde att utskottet föreslog att rådet inte skulle företa sig något med anledning av medlemsförslaget.

Rådet anslöt sig till utskottets uppfattning.

Ingrid Sundberg hade ställt en fråga till Danmarks regering hur Danmark såg på frågan om en *fast förbindelse över Öresund* mot bakgrund av en rapport som nyligen framlagts av Sveriges regering och de växande kraven på goda förbindelser mellan Skandinavien och övriga Europa. Danska trafikministern svarade med att klart fastslå sin regerings positiva inställning till inte bara en, utan två fasta förbindelser dvs. både Helsingborg–Helsingör, i första hand en järnvägstunnel, och en bro för biltrafik Köpenhamn–Malmö. Denna positiva inställning ändrade dock inte uppfattningen att en fast förbindelse mellan Själland och Fyn över Stora Bält fortfarande hade högsta prioritet i Danmark. Tillsammans med sin svenske kollega hade han beslutat tillsätta två svensk-danska arbetsgrupper för att så långt möjligt färdigbehandla problemen kring linjedragning, teknik, finansiering etc. Trafikministern såg inga problem vad gällde finansieringen, då internationella konsortier anmält sitt intresse för saken och såg fram emot invigningen av Helsingborg–Helsingör-linjen i början av 1990-talet och Köpenhamn–Malmö-bron något senare.

Ingrid Sundberg noterade med tillfresställelse att detta var första gången som regeringarna tog klar ställning för två fasta förbindelser. Hon gjorde den bedömningen att inget av det som hänt under sessionen skulle få så långtgående konsekvenser för nordiskt samarbete som den danske trafikministerns svar. Kommunikationsminister Curt Boström, som uttryckte sin glädje över att man kommit så långt att man kunde arbeta konstruktivt, ville dock erinra om den danska ståndpunkten att man inte kunde föra överläggningar om en fast förbindelse över Öresund förrän man tagit ställning till frågan om en förbindelse över Stora Bält. Den danska ministern förtydligade detta med att diskussioner, men ej realförhandlingar, mycket väl kunde äga rum.

En dansk rådsmedlem ställde i detta sammanhang en fråga om projektet *Scandinavian Link*, dvs. om ministerrådet hade några upplysningar utöver de som givits i massmedia och vilken inställning ministerrådet hade till planerna. Kommunikationsminister Curt Boström erinrade om att initiativet till *Scandinavian Link* tagits av ett konsortium av industrier och inte av regeringarna. Han utgick från att regeringarna inom kort skulle få närmare information om projektet. Dessförinnan var det svårt att ens ta en preliminär ställning till planerna. Däremot uttalade den danske trafikministern med hänvisning till uttalanden i pressen att planen skulle finansieras genom broavgifter och vägavgifter och att danska regeringen både principiellt och reellt var motståndare till vägavgifter.

Turism

I ett medlemsförslag om *nordiskt samarbete beträffande turistguider* hade Gunnel Jonäng och en annan rådsmedlem hemställt att rådet skulle rekommendera ministerrådet 1/ att utreda möjligheterna att införa likartade bestämmelser för utbildning och auktorisation av turistguider i de nordiska länderna, 2/ att i nordiskt samarbete utarbeta harmoniserade föreskrifter om trafiksäkerhet och arbetsmiljö i bussar för turistguider samt 3/ att upprätta ett nordiskt forum för kontakt mellan turistguider i de nordiska länderna sinsemellan och med de myndigheter som ansvarar för verksamhet som direkt berörs av guideverksamheten.

Trafikutskottet delade förslagställarnas uppfattning om behovet av välutbildade turistguider liksom omsorgen om deras säkerhet i trafik och arbetsmiljö. Däremot ville utskottet ej biträda tanken på någon form av nordisk auktorisation. De funktioner som i medlemsförslaget avsågs med ett "nordiskt forum" handhades enligt utskottet bäst av turistguidernas egna organisationer.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 20) till ministerrådet 1/ att utreda möjligheterna att införa likartade bestämmelser för utbildning av turistguider i de nordiska länderna samt 2/ att verka för att man i det nordiska trafiklagstiftningssamarbetet tillvaratar turistguidernas trafiksäkerhet och arbetsmiljö. Rekommendationen antogs med 54 röster.

Trafiksäkerhet

Sten Svensson ställde en fråga om vilka åtgärder ministerrådet avsåg att vidta inom ramen för de gemensamma nordiska reglerna för att *förenkla vägutmärkningssystemet* som bl. a. skulle medföra besparingar av offentliga medel. Som en modell för förenkling angavs att den information som krävde flera trafikmärken skulle kunna samlas till ett märke. Från ministerrådets sida hänvisades till det internationella samarbetet som lett till att man i stort sett kunde köra genom hela Europa och förstå innehållet i de vägskyltar som fanns, men man instämde i frågeställarens uppfattning att man inom ramen för det nordiska samarbetet borde kunna anstränga sig för att uppnå förenklingar och kostnadsbesparingar.

Sedan det av inkomna meddelanden framgått att Danmark, Finland, Norge och Sverige hade en trafiklagstiftning som byggde på gemensamma nordiska förslag utarbetade av Nordisk vägtrafikkommitté och att man på Island arbetade med förslag till en ny vägtrafiklagstiftning, beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendation nr 27/1968 om *gemensam trafiklagstiftning* slutbehandlad.

Räknecenter för väderprognoser

Sture Palm hade ställt en fråga till ministerrådet huruvida projektet avseende en kartläggning av möjligheterna för upprättande av ett *gemensamt räknecenter* för väderprognoser i Norden i enlighet med rekomen-

dation nr 4/1983 kunde igångsättas under innevarande år. Bakgrunden till frågan var att projektet avsågs att bli finansierat delvis med nordiska medel delvis med nationella och att risk kunde föreligga för dess genomförande om inte alla länder ställde tillräckliga medel till förfogande.

Av svaret framgick att diskussioner fördes mellan ministerrådet och de meteorologiska institutionerna om möjligheten att ställa tillräckliga nationella medel till förfogande. Trafikutskottets representant i budgetkommittén erinrade om att utskottet accepterat nedskärningar inom andra delar av den nordiska samfärdselbudgeten för att bereda plats för detta projekt och att det därför måste ses som en självklarhet att projektet kom till utförande.

D 2.5. EKONOMISKA UTSKOTTET

Utskottet har under året ägnat en stor del av sitt arbete åt frågor om kapitalmarknad och valutapolitik, där man mottagit två omfattande rapporter från ministerrådet och två medlemsförslag behandlats till sessionen. Inför sessionen kom arbetet liksom föregående år att präglas av de stora frågorna kring sysselsättning och ekonomisk politik.

Medlemmar

Svenska medlemmar i utskottet har varit Ulf Adelsohn (m) (t. o. m. den 23 februari 1984), Arne Gadd (s) (fr. o. m. den 23 februari 1984), Paul Jansson (s), Gunnar Nilsson (s), Sten Svensson (m) (fr. o. m. den 23 februari), Karin Söder (c) och Ola Ullsten (fp).

Möten

Utskottet har hållit möten den 14 juni 1983 i Reykjavik, den 8–9 augusti i Trondheim, den 15 november i Mariehamn, den 8 december i Helsingfors, den 26–27 januari 1984 och den 9 februari i Köpenhamn samt den 26–27 februari i samband med sessionen i Stockholm.

Dessutom har utskottets niomannakommitté sammanträtt i Stockholm den 16 september 1983.

Vid junimötet dryftade utskottet bl. a. läget för bostads- och byggbranschen med representanter för Nordiska bygg- och träarbetarfederationen. I Trondheim mötte utskottet representanter för de nordiska industriförbunden och arbetsgivarna och diskuterade bl. a. valutasamarbete och frågan om en nordisk aktiemarknad. Vid samma möte fick utskottet en föredragning om arbetet inom Mittnordenkommittén och hur man i denna region ser på hinder för handel och samfärdsel över gränserna. Vid novembermötet sammanträffade utskottet med Nordens fackliga samorganisation och dryftade bl. a. frågan om möjligheten att bryta den ekonomiska stagnationen i hela OECD-området. Nordiska investeringsbanken mötte utskottet i december och i februari i Köpenhamn vid förstnämnda tillfälle tillsam-

mans med Nordisk industrifond. I december överlade utskottet med finansministrarna och den 9 februari med representanter för EG och EFTA.

Behandlade saker

Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Utskottet noterade i sitt betänkande över berättelsen att även om det fanns förhoppningar om en konjunkturuppgång var det fortfarande en omfattande arbetslöshet. Målet ekonomisk utveckling och full sysselsättning måste alltså fortfarande stå i fokus. Inflationstakten i de nordiska länderna hade utvecklats gynnsamt men låg fortfarande över genomsnittet i OECD-länderna.

Utskottet fann det positivt att nordiska ekonomiska forskningsrådet påtagit sig ansvaret att genomföra en analys av orsaker till och verkningar av de nordiska ländernas devalveringar hösten 1982. Med anledning av en framlagd rapport om valutapolitiska konsultationer i Norden erinrade utskottet om sitt uttalande i augusti 1983 om behovet av konsultationer mellan de nordiska länderna före beslut om valutaändringar och efterlyste besked om vilken inverkan utskottets uttalande skulle få vid framtida valutakursjusteringar i Norden.

På det industripolitiska området förordade utskottet en ökad satsning på tekniskt FoU-samarbete, som var av avgörande betydelse för produktion och sysselsättning. Utskottet lade stor vikt vid innovationsverksamheten inom små och mellanstora företag. Även om ministerrådet inte visade sig positivt till en av utskottet föreslagen finansieringsordning, borde ministerrådet gå vidare med denna fråga för att främja dessa företags möjligheter att utveckla och marknadsföra nya produkter. Utskottet konstaterade att det under 1983 inte hänt något med frågan om en nordisk aktiebolagsform och efterlyste resultat av de diskussioner ministerrådet förespeglat vid sessionen 1983. Utskottet hemställde vidare att ministerrådet måtte föreslå åtgärder för offensiv satsning på kapital- och teknikintensiva branscher och att detta arbete utvecklades tillsammans med berörda parter.

I sin kommentar till avsnittet om samarbete i energi- och miljöfrågor pekade utskottet på det omfattande strömavbrottet i Sverige i slutet av december 1983 och ställde frågan om vad som kunde göras för att undvika liknande händelser i framtiden. Utskottet noterade pågående arbete med rekommendationen om samarbete om energi och miljö som togs vid 31:a sessionen vars intentioner inte på långt när var uppfyllda. Utskottet hemställde att ministerrådet särskilt skulle intensifiera arbetet med att stärka energi- och miljöindustrin. Med tillfredsställelse noterades att ministerrådet tillsatt en nordisk kontaktgrupp för olje- och gasfrågor i norr.

Utskottet ansåg arbetet med att göra Norden till en hemmamarknad som en av huvuduppgifterna för det nordiska samarbetet och fann det positivt att ministerrådet börjat dra upp riktlinjerna för det vidare arbetet. Dessa riktlinjer borde presenteras som ett ministerrådsförslag till sessionen 1985.

Utskottet stödde arbetet inom ministerrådet med exportutbildningssamarbete men ville också att ministerrådet undersökte hur man på nordisk basis kunde bidra till att öka näringslivets exportmöjligheter till avlägsna länder, exempelvis Japan.

Vad gällde det regionalpolitiska samarbetet noterade utskottet Mittnordkommitténs arbete med en kartlägningsrapport över existerande hinder för ett konkret och praktiskt näringslivssamarbete i gränsregionen och uttalade förhoppning att ett förslag till åtgärder med anledning av rapporten kunde framläggas för eventuell diskussion vid rådets session 1985. Utskottet såg positivt på att Västnorden-samarbetet analyserades på samma sätt som Nordkalott-samarbetet.

Utskottet föreslog vidare att ministerrådet skulle lägga fram en arbetsplan på det biståndspolitiska området och uttryckte bekymmer över att ministerrådet inte kommit längre i arbetet med rådsrekommendationen om harmonisering och koordinering av existerande och planlagda biståndsin-satser. De nationella centrala biståndsorganen föreföll se mycket små fördelar med en gemensam nordisk u-landsutbildning som rådet rekommenderat. Utskottet ansåg det viktigt att det samnordiska projektsamarbetet i biståndsfrågor fortsatte då det gav biståndsmyndigheterna värdefulla impulser till en effektivisering av det egna biståndsarbetet.

Beräffande samarbetet inom jord-, skogsbruks- samt fiskeområdet fann utskottet att detta arbete föreföll vara inne i en konstruktiv och nyskapande fas och såg fram emot ett utlovat handlingsprogram på jord- och skogsbruksområdet.

Slutligen kommenterade utskottet ministerrådets handlingsprogram på bostads- och byggsektorn och fann att ministerrådets planer inom denna sektor ingav förhoppningar om att samarbetet skulle komma in i ett nytt och positivt skede.

Utskottets förslag till rådets yttrande (nr 2) antogs med 70 röster mot 3. 2 rådsmedlemmar, däribland Lars Werner, avstod från att rösta.

Ekonomisk politik och sysselsättning

Nordiska ministerrådet hade framlagt ett förslag om *riktlinjer för ekonomisk politik och nordiskt ekonomiskt samarbete* som svar på rådets rekommendation från förra sessionen om en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning.

Utskottet summerade sina synpunkter på ministerrådsförslaget med att framhålla att de förväntningar utskottet haft vid framläggandet av ett gemensamt betänkande över de tre partigruppernas medlemsförslag om en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning till rådets 31:a session inte infriats genom detta ministerrådsförslag. Sysselsättningsproblemen hade skjutits i bakgrunden och det var en påtaglig brist på konkreta initiativ. Utskottet lade stor vikt på att förstärka det nordiska samarbetet om teknisk utveckling och att stimulera investeringsaktiviteten i Norden.

I det nya förslaget fann utskottet, att ministerrådet, i stället för att framlägga en handlingsplan, utarbetat riktlinjer för på vilket sätt den ekonomiska politiken kunde föras i Norden. Särskilt oroande fann utskottet den nedprioritering av de akuta sysselsättningsproblemen som ministerrådet varslat om, en synpunkt som starkt understrukits av social- och miljöutskottet. Utskottet hade vid flera tillfällen poängterat att det borde vara lika viktigt att reducera arbetslösheten som att reducera inflationen. Utskottets allvarligaste invändning mot det framlagda ministerrådsförslaget gällde bristen på förslag till nya konkreta samarbetsåtgärder. Ministerrådet borde vid framläggande av detta förslag ha valt en högre ambitionsnivå. Utskottet delade ministerrådets uppfattning att de nordiska länderna under den närmaste tiden borde lägga vikt på att reducera inflationen och att dämpa de olika obalanser som förelåg, men för utskottet var det lika viktigt både att få igång ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Utskottet underströk också betydelsen av en satsning på åtgärder för att främja näringslivets konkurrensförmåga och produktivitet. "Tekniken och framtiden" var ett område som under de senaste åren haft hög prioritet inom det nordiska samarbetet och som borde förstärkas.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 1) till ministerrådet att konkretisera riktlinjerna för ekonomisk politik och nordiskt ekonomiskt samarbete med det syftet att framlägga en *handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning* i överensstämmelse med rådets synpunkter, vid rådets 33:e session. Rekommendationen antogs med 73 röster. 5 rådsmedlemmar avstod från att rösta. En av dessa avgav ett särskilt yttrande, vari han bl. a. förordade ett samnordiskt program för förkortning av arbetstiden.

Kapitalmarknad och valutapolitik

I ett medlemsförslag hade Rune Gustavsson och Karin Söder tillsammans med en annan rådsmedlem hemställt om en rekommendation till ministerrådet att främja ekonomisk och industriell utveckling i Norden genom att vidta åtgärder för *friare kapitalrörelser och monetärt samarbete* i Norden. I ett annat medlemsförslag hade Ulf Adelsohn och andra konservativa rådsmedlemmar hemställt om en rekommendation till ministerrådet att vidta åtgärder syftande till en *friare nordisk aktiemarknad*.

Utskottet, som behandlade båda medlemsförslagen tillsammans, hänvisade till ministerrådets arbetsplan, Norden som hemmamarknad, och framhöll att på initiativ från svenska regeringen arbetats på att avskaffa de inte så få icke-tariffära handelshinder av byråkratisk natur som förekom i Norden. Detta arbete borde enligt utskottets mening fortsätta. För att utvidga samarbetet på det industriella området mellan de nordiska länderna var emellertid en liberalisering av kapitalrörelserna av avgörande betydelse liksom en bättre information om koordinering av valutapolitiken en förutsättning. De nordiska länderna borde enligt utskottet till att börja

med anpassa sina liberaliseringsåtgärder till gällande OECD-regler. På längre sikt borde man påverka OECD att acceptera en nordisk liberalisering som ett steg på vägen mot en bredare liberalisering inom OECD-området. Enligt utskottet borde former utvecklas för att institutionalisera nordisk samverkan så att denna kunde existera vid sidan av de nordiska ländernas åtaganden inom ramen för OECD-avtalet.

Mot utskottets betänkande hade dess socialdemokratiska medlemmar reserverat sig och föreslagit att rådet inte skulle företa sig något med anledning av medlemsförslagen. Reservanterna ansåg att de valutaregleringar på kapitalområdet som fanns i de nordiska länderna på inget sätt var till hinder för en snabbare industriell och ekonomisk utveckling i Norden. Tvärtom kunde en vittgående liberalisering öka risken för nya ekonomiska motgångar. Reservanterna ansåg vidare att man borde vara varsam med en liberalisering av valutaregleringen som på längre sikt kunde innebära en påkänning både på kursstabilitet och effektiviteten av penning- och kreditpolitiken i det enskilda landet.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 3) till ministerrådet att främja ekonomisk och industriell utveckling i Norden genom åtgärder för friare kapitalrörelse och valutapolitiskt samarbete samt initiativ som syftar till en friare nordisk aktiemarknad. Rekommendationen antogs med 41 röster mot 31, däribland Georg Andersson, Lennart Andersson, Lahja Exner, Karin Flodström, Arne Gadd, Paul Jansson, Tyra Johansson, Grethe Lundblad, Gunnar Nilsson, Sture Palm och Lars Werner. En rådsmedlem avstod från att rösta.

I ett medlemsförslag hade hemställts om en rekommendation till ministerrådet att upprätta en ordning med *nordiska mjuka projektinvesteringslån*. Förslagsställaren menade att mjuka krediter, dvs. krediter på icke-kommersiella villkor, kunde bidra till att lösa den skuldskris många u-länder drabbats av. Utskottet ville mot bakgrund av viss tveksamhet till medlemsförslaget bland remissinstanserna stanna för att föreslå en utredning om den föreslagna låneordningen. Genom en utredning kunde man få klarlagt om en ordning med nordiska mjuka projektinvesteringslån, dvs. krediter på icke-kommersiella villkor, var bland de mest effektiva sätten att lösa u-ländernas problem.

Rådet antog på utskottets förslag en rekommendation (nr 4) till ministerrådet att utreda möjliga former för nordiska mjuka projektinvesteringslån. Rekommendationen antogs med 64 röster. En medlem avstod från att rösta.

Regionalpolitik

Nordiska ministerrådet hade framlagt ett förslag om vidareutveckling av *Nordiska investeringsbankens regionallåneordning*. Till grund för förslaget låg en utvärdering av den fyraåriga försöksperiod under vilken låneordningen tillämpats.

Utskottet noterade att ordningen i vissa områden infriat förväntningarna. På andra områden hade syftet inte uppnåtts. Trots detta tillstyrkte utskottet att försöksordningen vidarefördes. Utskottet tillstyrkte att Grönland omfattades av *låneordningen* och att 40% av låneramarna reserverades för Västnorden. Västnorden var ett högt prioriterat område i regionalpolitiskt sammanhang likställt med Nordkalotten. Utskottet delade uppfattningen att frågan om att göra regionallånen mer attraktiva borde utredas och avgöras nationellt. Utskottet erinrade också om att avsikten med en regionallåneordning varit att tillföra lånekapital till regioner med svagt utbyggt näringsliv.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 5) till ministerrådet att genomföra en vidareutveckling av Nordiska investeringsbankens regionallåneordning i enlighet med ministerrådsförslaget. Rekommendationen antogs med 58 röster mot 1.

Ett annat ministerrådsförslag avsåg *förstärkning och utveckling av Nordkalottsamarbetet*. Detta skulle åstadkommas genom bl. a. en vidareutveckling av den existerande handelskonsulentverksamheten, bättre utnyttjande och samordning av resurser i regionen för forskning och högre utbildning, bättre koordinering av verksamheten till Nordkalottkommitten med ämbetsmannakommittéer på andra sektorer, speciellt arbetsmarknad, och insats av ökade ekonomiska resurser nordiskt och nationellt.

Utskottet som vid flera tillfällen uttalat att Nordkalotten och Västnorden var de två högst prioriterade gränsregionala samarbetsområdena uttalade sin tillfredsställelse med att det framlagts ett förslag om att förstärka och vidareutveckla Nordkalottsamarbetet. Tyngdpunkten i arbetet borde ligga på industriell utveckling och utskottet fann det värdefullt att stor vikt lades på att öka möjligheterna att uppnå positiva effekter vid eventuella fynd av olja och gas utanför Nordnorge. Utskottet uttalade sitt stöd för tanken på att etablera en egen industriarbetsgrupp med huvuduppgift att utveckla industrisektorn på Nordkalotten. Även om framtidsutsikterna för de nordiska ländernas ekonomier inte var speciellt ljusa, ansåg utskottet att vid framtida behandling av de nordiska budgetarna det regionalpolitiska samarbetet borde prioriteras något högre än som nu skedde.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 6) till ministerrådet att förstärka och vidareutveckla Nordkalottsamarbetet huvudsakligen i enlighet med innehållet i ministerrådsförslaget. Rekommendationen antogs med 63 röster.

En fråga hade ställts vilka åtgärder ministerrådet avsåg att vidta för att utveckla ett nordiskt samarbete kring *datateknologins regionalpolitiska konsekvenser*.

Industriminister Thage G. Peterson svarade med att ge en orientering om en pågående förstudie i detta ämne inom ramen för Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik. Det var ännu för tidigt för ministerrådet att ta ställning till uppföljningsåtgärder. Industriministern hänvisade

också till att Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning bedrev forskning kring temat regionalpolitiska konsekvenser av strukturändringar och teknisk utveckling, till att på Nordkalotten skulle arrangeras ett elektronik- och dataforum och att i Mittnorden pågick konkret försöksverksamhet avseende kunskapsuppbyggnad inom området datorstöd konstruktion och produktion, s. k. CAD/CAM-teknik.

Industripolitik

Mindre än en vecka före sessionen framlades ett ministerrådsförslag om *nordisk handlingsplan på datateknologiområdet*. Som prioriterade områden för åtgärder på nordiskt plan angavs industriell utveckling, data- och telekommunikation, standardisering, handelsprocedurer, lagstiftning, arbetslivet, utbildning och grundläggande forskning, den sociala sektorn samt den offentliga förvaltningen.

Utskottet uttryckte sin tillfredsställelse med förslaget att upprätta en ordning med ekonomiskt stöd till datateknologiska utvecklingsprojekt. En nordisk satsning på datateknologiska utvecklingsprojekt kunde bidra till att effektivisera det existerande näringslivet och bilda grundval för framväxt av nya verksamheter. Utskottet utgick från att man inom ramen för den omtalade stödordningen skulle ge stöd till dataindustriella utvecklingsprojekt oberoende av vilken näringsgren som fick nytta av projektet. Utskottet ansåg förslaget som ett konkret bidrag till att främja ekonomisk utveckling och full sysselsättning i Norden. Emellertid såg utskottet inte programmet som färdigt utan uttalade önskemål att mottaga det nordiska programmet för industriell forskning och utveckling på dataområdet, som omtalades i utkastet, när det var utarbetat. På flera områden föreföll den framlagda handlingsplanen något ofullbordad. Det hade varit önskvärt med en högre grad av konkretisering så att utskottet kunde få bättre inblick i vad som skulle komma att ske på området.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 2) till ministerrådet att anta en nordisk handlingsplan på datateknologiområdet i enlighet med ministerrådsförslaget och de synpunkter som framförts av Nordiska rådet. Rekommendationen antogs med 70 röster.

I ett medlemsförslag hade hemställts om en rekommendation till ministerrådet att utreda alternativa ordningar för upprättandet av ett *besöksystem mellan mindre och medelstora företag i Norden*. Tanken var att ett sådant system kunde finansieras dels genom offentliga nordiska medel, dels genom medel från industrin.

Utskottet som vid flera tillfällen framhållit nödvändigheten av bättre förhållanden för små och medelstora företag delade dock tveksamheten hos flera remissinstanser inför förslaget att bygga upp en särskild besöksordning och ansåg det mer ändamålsenligt att näringslivet självt intensifierade och byggde ut sina kontakter, något som enligt remissvaren näringslivsorganisationerna och nordiska gränsregionala organ var intresserade att medverka i.

Rådet följde utskottets förslag och beslöt att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget.

Övrigt

I ett medlemsförslag hade Ulf Adelsohn, Gunnar Björk och Sten Svensson m.fl. hemställt om en rekommendation till ministerrådet att vidta åtgärder för att få till stånd en *effektivare kontroll av sin projektverksamhet*.

Förslagsställarna efterlyste ett granskningsprogram som omfattade både den rent räkenskapsmässiga revisionen och kontrollen av att de budgeterade medlen användes för avsett ändamål och även i slutändan fick avsett resultat. Detta skulle ställa ökade krav särskilt i två avseenden: exaktare formulering och bestämning av de mål man ville uppnå med ett förslaget projekt, samt ökad expertinsats för att vid projektets avslutning – och också under dess gång – bedöma i hur hög grad målet uppfylls.

Utskottet såg medlemsförslaget som en precisering och konkretisering av utskottets tidigare uttalande om en förbättring av ministerrådets kontrollrutiner vid användning av projektmedel. Utskottet ansåg det fördelaktigt om ett förslag till en modell för förvaltningsrevision av nordiska projekt kunde läggas fram så snart som möjligt, så att man redan vid budgetbehandlingen hösten 1984 kunde ta den i användning på försöksbasis.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation i enlighet med det framlagda medlemsförslaget (nr 7) med 64 röster.

D. 3. KOMMITTÉERNA

D. 3.1. INFORMATIONSKOMMITTÉN

Medlemmar

Svenska medlemmar i informationskommittén har under verksamhetsperioden varit Rune Gustavsson (c) och Sture Palm (s). Kommittén har tio ledamöter, en från varje land.

Möten

Informationskommittén har under verksamhetsperioden hållit fyra möten: den 14–15 september 1983 i Oslo, den 24 oktober 1983 i Helsingfors, den 25 januari 1984 i Stockholm och den 29 februari 1984 också i Stockholm.

Kommitténs verksamhet

Informationskommittén är presidiets rådgivande organ i informationsfrågor, planerar rådets informationsverksamhet och svarar för samordningen av rådets och Nordiska ministerrådets informationsplaner. Vidare svarar kommittén för utgivningen av tidskriften *Nordisk Kontakt* som utkommer med 16 nummer per år i en upplaga på cirka 10 000 exemplar.

Tidskriften ger aktuell orientering om det parlamentariska och politiska arbetet i Norden.

Vid septembermötet diskuterade kommittén resultatet av den under våren 1983 genomförda nordiska opinionsundersökningen och konstaterade att särskilt kunskapsnivån bland de nordiska ungdomarna ligger på en otillfredsställande nivå. I den därpå följande diskussionen avseende rådets informationsplan för 1984 enades också kommittén om att en särskild informationsinsats riktad till de unga i Norden skulle ingå i planen. Arbetet med 1984 års informationsplan och dess samordning med Nordiska ministerrådets informationsverksamhet förde fram till krav på bättre koordinering och större koncentration av de konkreta informationsinsatserna. Kommittén tillsatte en arbetsgrupp, i vilken Rune Gustavsson (c) utsågs till medlem, med uppgift att värdera Nordisk Kontakts framtid och eventuella ändringar av tidskriftens målgrupper, innehåll, layout, distribution och redaktionella uppbyggnad.

Vid oktobermötet fastställdes informationsplan för 1984 i vilken ingår en särskild kampanj riktad till ungdomar i Norden, som skall pågå under 1984 och 1985. Informationsplanen är uppdelad i dels en plan för Nordiska rådets egen informationsverksamhet och dels en plan för den del av verksamheten som sker i samarbete med Nordiska ministerrådet. Budget för 1984 års informationsverksamhet fastställdes till 3 249 000 Skr, vartill kommer 1 200 000 Skr under 1984 och 1985 för kampanjen till ungdomar. Informationskommittén beslöt rekommendera presidiet att en symbol för Nordiska rådet skulle utarbetas. Nordiska rådets journaliststipendier höjdes till 15 000 Skr per land (tid. 10 000 Skr per land).

Kommittén beslöt vid januarimötet lämna uppdraget om utarbetandet av en symbol för Nordiska rådet till en finsk grafisk konstnär. Kommittén diskuterade då också ett förslag från den av presidiet tillsatta kommittén för utvärdering av de nordiska samarbetsformerna (s. k. Benkow-kommittén) om att informationskommittén skulle nerläggas. Kommittén var enig om att en parlamentarisk kontroll av informationsverksamheten var viktig men någon entydig uppfattning om hur den kontrollen skulle utövas saknades varför kommittén beslutade att återuppta diskussionen vid sitt augustimöte.

I anslutning till sessionen hölls ett konstituerande möte.

D 3.2. BUDGETKOMMITTÉN

Medlemmar

Svenska medlemmar i budgetkommittén har varit Gunnar Nilsson (s) och Sven Nyhage (m). Kommittén består av tio medlemmar, två från varje land.

Möten

Kommittén har hållit möten under 1983 den 14 och 16 november i Mariehamn, den 29 november i Stockholm då även med Nordiska ministerrådet – samarbetsministrarna samt den 25 januari och 27 februari 1984 i Stockholm.

Kommitténs verksamhet

Budgetkommittén är rådets organ i budgetöverläggningar med ministerrådet rörande den nordiska budgeten. Kommittén har också till uppgift att i samråd med berörda utskott följa genomförandet av rådets rekommendationer och beslut.

Sedan rådets session 1983 tillämpas som försöksordning en ny budgetprocedur, som innebär att ministerrådets budgetförslag för det nordiska samarbetet underkastas plenarförsamlingens granskning. Kommittén ansåg att med denna ordning uppnåtts en förenkling och effektivisering av budgetsamarbetet och ökat parlamentariskt inflytande över behandlingen av ministerrådets budget. Kommitténs ordförande uppmärksammade plenarförsamlingen på att så länge rådet endast har rekommenderande funktioner, blir det ministerrådet som fattar bindande beslut också i budgetfrågor. Ordföranden erinrade om ordningen inom EG, där den folkvalda församlingen beslutar i budgetfrågor. Under 1984 avser kommittén att överväga en permanentning av den nu tillämpade försöksordningen.

Budgetkommittén föreslog i sitt yttrande över budgetförslaget för 1985 att budgeten på 177,5 milj. NOK på det allmänna området skulle ökas med 7,3 milj. NOK och kulturbudgeten på 140,7 milj. DKK med 1,9 milj. DKK.

Den begärda ökningen av anslagen på den allmänna budgeten avsåg satsningar på i första hand Nordiska industrifondens ordinära verksamhet och tekniskt FoU-samarbete (7 milj. NOK), arbetsmarknads- och turistområdena och trafiksäkerhetsfrågor. Höjningarna på kulturbudgeten avsåg nordiskt ungdoms- och idrottssamarbete, forskarkurser, stipendier och symposier samt ministerrådets dispositionsmedel.

Rådet antog budgetkommitténs förslag till yttrande (nr 1) med 74 röster.

Nordiska ministerrådet har därefter enats om en budget för 1985 på det allmänna området på 211,4 milj. NOK och på kulturområdet på 141,6 milj. DKK. Enligt gällande fördelningsnyckel utgör Sveriges bidrag till ministerrådets budgetar nu 39,9%. Tidigare var bidraget 41,4%.

E. NORDISKA RÅDETS LITTERATUR- OCH MUSIKPRIS

Vid en ceremoni den 28 februari 1984 i Stockholms stadshus utdelades Nordiska rådets litteraturpris för 1984 till den svenske författaren Göran Tunström och rådets musikpris 1984 till den svenske tonsättaren Sven-David Sandström. Tunström framförde i sitt tacktal att det var en stor

glädje att som representant för en konstart mottaga rådets pris, vilket visade att några fortfarande hade viljan att, åtminstone för en dag om året, sätta litteraturen eller den enskilda rösten i centrum. Han mottog detta pris, inte bara med ödmjukhet, utan också med den stolthet, som det borde vara varje demokratisk människas rätt att någon gång få känna fläkten av. Sven-David Sandström framförde i sitt tacktal funderingar över varför musik hade så låg status i vårt land. Säkert hade många redan läst Tunströms bok medan endast ett fåtal hört hans rekviem. Han avslutade sitt anförande med att uttrycka en förhoppning om att vi skulle upphöra med att säga att ny musik är svår.

LISTA ÖVER REKOMMENDATIONER OCH YTTRANDE SAMT INTERNA BESLUT ANTAGNA VID NORDISKA RÅDETS 32: A SESSION

REKOMMENDATIONER

Rek. 1/1984/e ang. handlingsplan för ekonomisk utveckling och full syssel-sättning (B 47/e)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å konkretisere retningslinjene for økonomisk politikk og nordisk økonomisk samarbeid med det siktemål å framlegge en handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting i samsvar med Nordisk Råds synspunkter, ved Rådets 33. sesjon.

Rek. 2/1984/e ang. handlingsplan på datateknologiområdet (B 53/e)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta en nordisk handlingsplan på datateknologiområdet i samsvar med ministerrådsforslag B 53/e og de synspunkter som er framført av Nordisk Råd.

Rek. 3/1984/e ang. en friare kapitalmarknad (A 662/e og A 673/e)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att främja ekonomisk och industriell utveckling i Norden genom åtgärder för friare kapitalrörelser och valutapolitiskt samarbete samt initiativ som syftar till en friare nordisk aktiemarknad.

Rek. 4/1984/e ang. nordiska mjuka projektinvesteringslån (A 664/e)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å utrede mulige former for en ordning med nordiske myke prosjektinvesteringslån.

Rek. 5/1984/e ang. vidareutveckling av Nordiska investeringbankens regionallåneordning (B 48/e)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta en videreutvikling av Nordisk investeringsbanks regionallåneordning i samsvar med ministerrådsforslag B 48/e.

Rek. 6/1984/e ang. Nordkalottsamarbeidet (B 49/e)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å forsterke og videreutvikle Nordkalottsamarbeidet, vesentlig i samsvar med retningslinjene som trekkes opp i ministerrådsforslag B 49/e.

Rek. 7/1984/e ang. kontroll av nordiska projekt (A 677/e)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å sette iverk tiltak for å få istand en mer effektiv kontroll av sin prosjektvirksomhet.

Rek. 8/1984/s ang. förbättrade förhållanden för de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning (A 632/s)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att företa en utredning av de genom olyckor i trafiken hjärnskadades livssituation, omfattande arbetslivet, den sociala situationen, inkomstnivå, rehabiliteringsmöjligheterna och familjelivet. Som ett första steg i en sådan utredning bör resultaten av eventuellt redan befintliga eller pågående nationella undersökningar inom området kartläggas,

2. att på grundval av denna utredning föreslå åtgärder på nordiskt och nationellt plan i syfte att förbättra de genom trafikolyckor hjärnskadades ställning.

Rek. 9/1984/s ang. handlingsprogram mot narkotika (A 652/s)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att utarbeta ett gemensamt nordiskt handlingsprogram mot narkotika och

2. att utreda förutsättningarna för ett gemensamt data- och informationssystem med sikte på att få ett bättre beslutsunderlag för att bekämpa narkotikasituationen.

Rek. 10/1984/s ang. beräkning av naturresurser (A 657/s)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma en gemensam nordisk beskrivningsmodell för naturresurser.

Rek. 11/1984/s ang. förstärkt socialmedicinsk insats (A 669/s)

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att kunskapsområdet socialmedicin som en del av samhällsmedicinen får en starkare ställning i såväl grundutbildningen som i efter- och vidareutbildningen av hälso- och sjukvårdspersonal.

Rek. 12/1984/s ang. handlingsprogram för läkemedelsregistrering (A 671/s)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utarbeta ett handlingsprogram för läkemedelsregistrering.

Rek. 13/1984/s ang. samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet (B 511/s)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att med beaktande av de synpunkter, inte minst vad gäller jämställdhet och arbetstider, som framförts av Nordiska rådet antaga ett reviderat program för samarbete i arbetsmiljöfrågor samt att kontinuerligt och i fortlöpande kontakt med Nordiska rådet och arbetsmarknadens parter vidareutveckla och fördjupa det nordiska arbetsmiljösamarbetet.

Rek. 14/1984/s ang. reviderad överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet (B 52/s)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att anta en reviderad överenskommelse om förmåner vid arbetslöshet med de förändringar som social- och miljöutskottet föreslagit.

Rek. 15/1984/j ang. arbetsformerna i det nordiska samarbetet (A 676/j)

Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til inden den 1. september 1984 at fremlægge de forslag vedrørende ministerrådets virksomhed, som udredningen om samarbejdsformerne i nordisk samarbejde (NU 1983: 9) giver anledning til.

Rek. 16/1984/j ang. revideret samarbejdsprogram på konsumentområdet (B 50/j)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at vedtage et revideret samarbejdsprogram på konsumentområdet under hensyntagen til de synspunkter og præciseringer, som Nordisk Råds juridiske udvalg har udtrykt i sin betænkning af 24. januar 1984 over ministerrådsforslag B 50/j.

Rek. 17/1984/j ang. genomförande av forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete inom gällande lagar rörande homosexuella (A 655/j)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd inden for de gældende loves rammer i de enkelte nordiske lande at gennemføre forsknings-, udrednings- og oplysningsarbejde vedrørende homoseksuelles stilling i de nordiske lande samt at undersøge mulighederne for at ophæve lovgivning, som diskriminerer homoseksuelle, og for gennem lovgivning at fremme homoseksuelles ligestilling og beskyttelse mod forskelsbehandling.

Rek. 18/1984/j ang. samarbete inom FN och andra internationella organ rörande homosexuellas mänskliga rättigheter (A 655/j)

Nordisk Råd opfordrer de nordiske landes regeringer til inden for FN og andre internationale organer at samarbejde i spørgsmål, som berører homoseksuelles menneskerettigheder, med henblik på at hindre diskriminering.

Rek. 19/1984/t ang. ökad harmonisering av transportpolitiken i Norden (A 638/t)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att snarast tillställa rådet en sammanställning över gällande riktlinjer för de nordiska ländernas trafik- och transportpolitik för att skapa underlag för framtida överväganden om ytterligare harmonisering av transportpolitiken i Norden.

Rek. 20/1984/l ang. samarbeide rörande turistguider (A 667/l)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att utreda möjligheterna att införa liknande bestämmelser för utbildning av turistguider i de nordiska länderna,

2. att verka för att man i det nordiska trafiklagstiftningsarbetet tillvaratar turistguidernas trafiksäkerhet och arbetsmiljö.

Rek. 21/1984/k ang. reklamen i de elektroniska massmedierna (A 635/k)

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att i samråd ta ställning till frågan om reklamens plats i de elektroniska massmedierna.

Rek. 22/1984/k ang. stöd för nordiskt utställningsutbyte (A 642/k)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att på den nordiska kulturbudgeten inta ett särskilt anslag till stöd för nordiskt utställningsutbyte.

Rek. 23/1984/k ang. vidareutbildning av lärare i Montessori-pedagogik (A 643/k)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka behovet av fort- och vidareutbildning av lärare i Montessoripedagogik.

Rek. 24/1984/k ang. ökat stöd till nordiskt idrottsutbyte (A 670/k)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fortsatt förbättra förutsättningarna för ett ökat nordiskt idrottsutbyte.

YTTRANDEN

YTTRANDE 1

(budgetkommitténs sakområde)

1. Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet å øke det fremlagte budsjett for det allmenne område for 1985 med 7 350 000 NOK i overensstemmelse med Budsjettkomiteens spesifisering samt vedta det justerte budsjett under hensynstaken av Budsjettkomiteens merknader og foreslåtte omdisponeringer.
2. Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet å øke det fremlagte budsjett for kulturelt samarbeid for 1985 med 1 900 000 DKK i overensstemmelse med Budsjettkomiteens spesifisering samt vedta det justerte budsjett under hensynstaken av Budsjettkomiteens merknader.

YTTRANDE 2

(ekonomiska utskottets sakområde)

1. Nordisk Råd hemstiller til Nordisk Ministerråd å framlegge et forslag til handlingsprogram for Norden som hjemmemarked til Nordisk Råds 33. sesjon.
2. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å styrke det nordiske eksportsamarbeidet
3. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å foreslå tiltak for en offensiv satsing på kapital- og teknikkintensive bransjer.
4. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å styrke FoU-virksomheten for å fremme industrielt samarbeid.
5. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å intensivere arbeidet for å styrke energi- og miljøindustrien.
6. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å legge fram en arbeidsplan på det bistandspolitiske området.
7. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å bedre finansieringsmulighetene for små og mellomstore foretak for å fremme innovasjonsvirksomheten i Norden.

YTTRANDE 3

(social- og miljøutskottet)

1. För att konkretisera och realisera det nordiska arbetet och för att åter betona samarbetets betydelse för den enskilde medborgaren bör uppföljningen av de avtal och överenskommelser som träffats de nordiska länderna emellan ägnas ökad nationell uppmärksamhet.
2. Den tekniska utvecklingen måste styras på ett sådant sätt att dess mänskliga konsekvenser blir positiva.
3. Nordiska ministerrådet bör vid den 33:e sessionen redovisa de hinder som i dag föreligger för att en nordisk arbetsmiljökonvention skall kunna ingås.
4. Goda villkor och möjligheter bör tillskapas för nyföretagande och för de små och medelstora företagen.
5. Problem inom livsmedelsområdet av handelsteknisk natur bör ägnas ökad uppmärksamhet.

Rådet anser vidare

6. att samarbetet för att bekämpa luftföroreningar bör ges hög prioritet,
7. att samarbetsinsatserna för att hindra de stora mänskliga, sociala och ekonomiska problem som ungdomsarbetslösheten innebär måste intensifieras,
8. att det nordiska samarbetet på rusmedelsområdet (alkohol och narkotika) bör fortsatt utvidgas och fördjupas.

9. att orsakerna till födelsetalens förändring över en längre tidsperiod i de nordiska länderna bör analyseras i ett jämförande nordiskt perspektiv,
10. att samarbetet om barns miljö och uppväxtvillkor bör intensifieras.

YTTRANDE 4

(juridiska utskottets sakområde)

Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til

1. at iværksætte en samlet undersøgelse af erfaringerne fra de nordiske lande, hvor udøvelse af samkvemsret mellem skilte forældre og børn kan gennemtvinges med bistand fra politi eller anden offentlig myndighed.
2. at foretage en vurdering af behovet for regler om kreditkøb ved brug af kontokort.
3. at søge arbejdet med udarbejdelsen af forslag til nye købelove fremskyndet.
4. at etablere et samarbejde med henblik på gennemførelse af ensartede regler om produktansvar og i første omgang undersøge mulighederne for at gennemføre ensartede regler om ansvar for skader forvoldt af medicinalprodukter, og
5. at redogøre udførligt i ministerrådsberetningen (C 1) til sessionen i 1985 for resultaterne af de nordiske forhandlinger i 1984 om regler om erstatning for miljøskader.

YTTRANDE 5

(trafikutskottets sakområde)

1. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att se över transportöverenskommelsen i syfte att få fram bättre rapportering om samarbetet och dess finansiering.
2. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att verka för att de kommunikationsmässiga intressena bättre tillvaratas vid dess behandling av datateknologin.
3. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att låta utvärdera den effektivisering och besparing inom kommunikationssektorn som blir följden av ökad datorisering och ny teleteknik.
4. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att regelbundet redogöra för harmoniseringen av trafiklagstiftningen i Norden.
5. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att det prioriterar arbetet med seminariet om kultur och turism.

YTTRANDE 6**(kulturutskottets sakområde)**

Nordiska rådet anser

1. att utvecklingen inom den elektroniska masskommunikationen bör ges större uppmärksamhet i det nordiska samarbetet och att ett handlingsprogram för detta samarbete bör läggas fram till 33: e sessionen 1985,
2. att det bör initieras en debatt på nordiskt plan om ungdomspolitik i Norden och att det i detta syfte bör anordnas en nordisk konferens under det internationella ungdomsåret 1985,
3. att det bör skapas en beredskap att genomföra gemensamma kulturprojekt utanför Norden,
4. att samarbetet om tung vetenskaplig utrustning bör ges större uppmärksamhet,
5. att det bör göras en kartläggning av lärar- och elevutbytet mellan de nordiska länderna som utgångspunkt för nya insatser,
6. att informationen om det officiella nordiska samarbetet bör samordnas bättre såväl på nordiskt som på nationellt plan samt
7. att de behov som de rådgivande kommittéerna var satta att tillfredsställa då kulturavtalet trädde i kraft numera kan tillfredsställas på annat sätt.

Interna beslut**1. Samnordisk informationsverksamhet om cancer (A 672/s)**

Nordiska rådet anmodar rådets presidium att uppmärksamma rundradioorganisationerna på angelägenheten av att i anslutning till den samnordiska informationsverksamheten om cancer som de riksomfattande cancerföreningarna i Norden planerar, besluta om en samtidig insamlingsperiod, förslagsvis år 1986 eller 1987.

2. Arbetsformerna i det nordiska samarbetet (A 676/j)

Nordisk Råd pålægger Nordisk Rådspræsidium inden den 1. september 1983 efter et tæt samarbejde med juridisk udvalg og rådets delegasjoner at fremlægge de forslag vedrørende Nordisk Råds virksomhed, som udredningen om samarbejdsformerne i nordisk samarbejde (NU 1983: 9) giver anledning til.